

Tentoonstellingszaal Zwijgershoek Sint-Niklaas
9 oktober tot 28 november 2021

expo

Passie & Obsessie

Toolbox voor leerkrachten
Opdrachten & Antwoorden

Heb jij een passie, iets waar je urenlang mee bezig kan zijn? Wat gebeurt er als, eens de passie geactiveerd, de uitknop niet meer werkt? Is er een terugweg? Waar ligt de grens tussen passie en obsessie?

Kunstenaar/curator Elke Desutter neemt je mee in het creatief proces van diverse kunstenaars waar de passie flirt met - en vaak overgaat - in obsessie.

Hoewel obsessie een negatieve bijklank heeft, kan ze fungeren als een drijfkracht om een thematiek uit te diepen.

Je treedt de expo binnen alsof je het lichaam binnentreedt; via 'De Zwelf' van Marijs Boulogne. Alle verbinding en leven begint hier, bij dit orgaan waarover men eerder fluistert dan luidop praat.

Na 'De Zwelf' neem je het smalle gangpad als een 'weg' naar het hoofd. Hier vind je het denkproces van de kunstenaars terug, om dan uiteindelijk binnen te treden in het 'hoofd' van de expo.

Het 'hoofd' van de expo is de grote zaal. De zaal is, naar analogie met onze hersenen, opgedeeld in vier delen, die elk een hersenkwab symboliseren. Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken. Er zijn geen innerlijke barrières tussen deze vier kwadranten. Ze werken in harmonie samen en delen voortdurend informatie met elkaar.

Per gebied is er werk van kunstenaars samengebracht die elk op hun eigen manier omgaan met passie en/of obsessie. De grens tussen passie en obsessie is soms dun en vervaagt wanneer een kunstenaar zich helemaal verdiept in zijn werk. Obsessie wordt door passie aangestuurd en trekt de kunstenaar dieper in zijn onderzoek. Elke kunstenaar uit deze expo kent het gevoel van passie en weet dat er intense denkprocessen ontstaan die hen kunnen beetnemen en niet meer loslaten.

In deze expo werd er geen onderscheid gemaakt tussen kunstenaars die thematisch te werk gaan vanuit hun passie, en diegenen die hun thema niet meer kunnen loslaten.

Wie bepaalt 'de norm'? Mogen mensen ook 'anders' zijn of stigmatiseren we snel?

Is het onderscheid tussen reguliere kunstenaars en kunstenaars met een psychische kwetsbaarheid wel zo groot?

Met werk van

**Nobuyoshi Araki | Ariana Page Russell | Marijs Boulogne
Colin H. Van Eeckhout (AMENRA) & J.M. Massou (Krankland) | Laure Forêt
Maaïke Leyn | Charlotte Lybeer | Frieke Janssens | Katrien Hofman
Edith Ronse | Sybren Janssens | Lieze De Middel
Benny Luyckx | Monica Laroche | Emma Mortier
Georg Verstrepen | Wytze Hingst | Jan Wuyts
Carlo Buyck | Sven Langhans | Els Foubert
Conny Van Damme | Kurt Van Royen | Kimberly Dullaert
Brigitte Zaman | Gustaaf De Bruyne**

Beste leerkracht,

van harte welkom bij de tentoonstelling **Passie & Obsessie!**

Hoe werk je met deze toolbox?

Dit is een toolbox voor leerkrachten. Dit document is een inspiratiebundel. De leerkrachten en gidsen kunnen hier op maat van hun klas opdrachten uit selecteren. Het is zeker niet de bedoeling alle opdrachten te doen. Er zijn opdrachten die op school kunnen worden gedaan (ook als voor- of naverwerking van het museumbezoek), en er zijn opdrachten die ter plekke op de expo gedaan kunnen worden.

Dit pakket is geschikt voor de vakken Esthetica, Plastische Opvoeding, zedenleer, godsdienst, geschiedenis, cultuurwetenschappen, Algemene Sociale Vorming, PAV, ...

De eindtermen kun je terug vinden in het document 'Eindtermen'.

De antwoorden op de feitelijke opdrachten (niet op de filosofische vragen) vind je in het antwoordendocument.

Kijk ook zeker naar de tips op het einde van dit document!

Veel succes en vooral plezier!

Als jij en je leerlingen hebben genoten van het bezoek aan deze tentoonstelling, vermeld het zeker op de social media met **#passieobsessie**

Wegwijzer:

GROEN: namen van de kunstenaars

BLAUW: opdrachten

ORANJE: doe-opdrachten

ROOD: antwoorden



**Logica brengt je van A naar B.
Verbeelding brengt je overal.**

Albert Einstein

**WIE
MET BEIDE BENEN
OP DE GROND
BLIJFT STAAN**

KOMT NIET VER

Loesje

Postbus 1045 6801 BA Arnhem www.loesje.nl

**GA JE MEE
VERDWALEN**

**IK
WEET DE WEG**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem www.loesje.nl

**JE MOET NIET
ALLES GELOVEN
WAT JE DENKT**

Loesje

**MOET IK
INLOGGEN
OM MET JE
TE PRATEN**

OF KAN DAT ZO

Postbus 1045 6801 BA Arnhem www.loesje.nl

Loesje

**IEDEREEN
NEEMT ME
ZOALS IK BEN**

NOU IK NOG

Loesje

Postbus 1045 www.loesje.nl
6801 BA Arnhem

WEES JEZELF

**ER ZIJN AL
ZOVEEL ANDEREN**

Loesje

Postbus 1045 6801 BA Arnhem www.loesje.nl

ALGEMENE OPDRACHTEN BIJ DE EXPO:

ALGEMENE OPDRACHT 1: Passie & Obsessie

- Heb jij een passie, iets waar je urenlang mee bezig kan zijn?
- Wat gebeurt er als, eens de passie geactiveerd, de uitknop niet meer werkt?
- Is er een terugweg?
- Waar ligt de grens tussen passie en obsessie?

Een passie is als je iets heel graag doet, als hobby of beroep. Een obsessie is dwangmatig denken, een geestestoestand waarin een persoon bezeten is van een specifiek idee. Een persoon die ergens door geobsedeerd is, kan de gedachten niet uit zijn hoofd zetten, hoewel hij of zij dit meestal wel wil.

- Wie bepaalt er wat de norm is?

Jijzelf. Je vrienden en familie misschien? De maatschappij, de media?

- Als jij je niet goed in je vel voelt, waar merk je dat dan aan? Wat doe je dan? Bij wie kun je terecht?

ALGEMENE DOE-OPDRACHTEN

OPDRACHT 2: Maak je eigen TikTok-filmpje

Maak een TikTok-filmpje van de expo. Laat drie werken zien die je op een originele manier filmt. Gebruik de #Passie/Obsessie.

OPDRACHT 3: Maak je eigen audioguide!

Maak je eigen audioguide. Maak een filmpje waarbij je bij 3 kunstwerken vertelt waarom ze jou aanspreken. Of kies je favoriete kunstwerk en vertel in 5 minuten waarom het jou zo fascineert.

OPDRACHT 4: Tekenen zonder regels

Maak eens een tekening zoals een kind een tekening zou maken. Leef je uit. Hoe voelde dat?

OPDRACHT 5: Jouw kindertekeningen

Haal je kindertekeningen van de zolder. Wat voel je nu je ze bekijkt?

TENTOONSTELLINGSZAAL

ZWIJGERSHOEK

- **Ingang: via 'De Zwelf': vulva**

- **Gang: Het proces: de weg naar het hoofd**

- **Zaal: Het Brein: indeling volgens hersenkwabben**

Ingang

Marijs Boulogne

De Zwelf kan in vele vormen veranderen, en telkens weer verrassen, afhankelijk van hoe je het ophangt. De sculptuur stelt een mobiele, dynamische en vrouwelijke almachtige aanwezigheid voor. De gigantisch gehaakte vulva met clitoris is niet alleen levengevend, maar ook de poort tot de onderbuik. Onze onderbuik wordt gestuurd door ons limbisch zenuwstelsel dat op zijn beurt gelinkt is met onze hersenen.

Het woord '**Zwelf**' is een neologisme. Speciaal voor dit project ontwierp dichter en schrijver Joke van Leeuwen dit nieuwe woord. De Zwelf omvat het hele zenuwstelsel, vanuit het oogpunt van de interactie met de clitoris of penis, de belangrijkste organen van De Zwelf. Vanuit ons bekken en heupen worden allerlei emoties gestuurd die aan de oppervlakte komen als uitdrukking op je gezicht, stem of handen. Als het limbisch systeem goed wordt bejegend, komt dat tot uiting in taal, muzikaliteit en creativiteit. Als het wordt verminkt, onder dwang wordt gezet of in een oorlogssituatie verkeert, dan wordt het limbisch systeem uitgeschakeld.

"Wie ben je en wat voel je" is voor sommigen een confronterende vraag. Het draagt bij aan het collectieve bewustzijn van wie we zijn en wat we voelen.

Bij de opening van deze tentoonstelling op **9 oktober** was er ook een geïmproviseerde **dansperformance** uitgevoerd door Emilie de Vlam begeleid door Switch Witch Syndrome.

Het project 'The Swelf Cycle' nodigt mensen van verschillende achtergronden uit om de complexiteit van hun eigen lichaam en seksuele organen te ontdekken en opent discussies over gender en seksualiteit op een speelse manier. De 'swelves' werden gemaakt in de afgelopen 12 jaar in een serie van **haakworkshops rond het concept 'gender'**. (Gender is de culturele uitdrukking van de verschillende biologische verschillen.) In verschillende culturele centra gingen diverse (trans)mensen en vrouwen met het haken aan de slag, wiens 'swelves' ongewoon of uniek mogen worden beschouwd worden, of waarop genitale verminking werd gepleegd.

Naar een tekst van Marijs Boulogne

Voor het begrip 'gender': zie ook: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Gender_\(seks\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Gender_(seks))



Afb. 1: Marijs Boulogne, De Zwelf, textiel, 2011-2018

OPDRACHT 6: 'THE SWELF' (afb. 1)

a. Van welk materiaal is de sculptuur gemaakt?

Textiel (matrassentextiel)

b. Waar doet de sculptuur je aan denken?

c. Wat vind je van de sculptuur?

d. Wat vind je van het project rondom 'The Swelf'?

OPDRACHT 7: De oorsprong van de wereld

a. Wat heeft het werk The Swelf met het kunstwerk L'origine du monde van Gustave Courbet (zie hieronder, afb. 2) uit 1866 te maken? Letterlijk betekent de titel van dat schilderij 'de oorsprong van de wereld'.



Afb. 2: Gustave Courbet, *L'origine du monde*, 1866

Het kunstwerk 'L'origine du monde' van Gustave Courbet uit 1866 toont ook een vagina. Het was een schandaal in die tijd om een naakte vagina te tonen. De vrouwelijke naakten van Courbet waren zo waarheidsgetrouw geschilderd en zo opzienbarend erotisch dat er veel aanstoot aan genomen werd.

Samen met Manet verwierp Courbet de academische regels van de schilderkunst (zoals ze vonden dat schilderkunst moest zijn in de kunstacademies van Parijs in de 19de eeuw). Beiden toonden haarscherp aan dat de geïdealiseerde naakten in het werk van tijdgenoten slechts getolereerd werden in mythologische of allegorische context.

b. Wat betekent mythologisch en allegorisch? Waarom werd naakt wel getolereerd in mythologisch of allegorisch werk?

Mythologie is het geheel van verhalen en denkbelden van een bepaalde cultuur waarin belangrijke vragen aan bod komen zoals de oorsprong van de mens, de wereld en natuurverschijnselen. Mythologie kan in de loop van de tijd veranderen en meegroeien met veranderende omstandigheden. Ze wordt als waarheid beschouwd en bruikbaar binnen de cultuur waarin ze functioneert, omdat mythen filosofische reflecties, normen, waarden en historische gebeurtenissen uitdrukken. Mythologie komt onder andere tot uiting in muziek, literatuur, geschiedschrijving, religie en beeldende kunst.

Het woord mythologie (μυθολογία) is afkomstig uit het Oudgrieks en kwam als zodanig in de klassieke oudheid al voor. Het is een samenstelling van μῦθος mythos, 'het gezegde', 'het opgezegde verhaal', en λόγος logos, 'woord' of 'wetmatigheid'. In mythos zit de stam μυ mu, 'spraak'. Zodoende betekent het letterlijk ofwel het mondeling navertellen van mythen/fabels, of de studie van mythen

Een **allegorie** is in de beeldende kunst een symbolische voorstelling waarbij een idee of abstract begrip (bijvoorbeeld deugden en ondeugden) wordt verbeeld door één of meer personificaties, personen en concrete zaken.

In de mythologie, de bijbel en een allegorie kan een personage voorkomen dat naakt is in het verhaal dat afgebeeld/beschreven wordt. (bv. een naakte Eva in de bijbel, de personificatie Venus, naakte Adonis in de mythologie). In die context mocht naakt wel, in andere contexten was het aanstootgevend. Context is in dat opzicht zeer belangrijk.



Het schilderij 'Le déjeuner sur l'herbe' (zie afb. hier-naast, de vertaling van de titel is: 'de picnic') van de Franse schilder Édouard Manet uit 1863 zorgde ook voor veel ophef. Dit in tegenstelling van de gravure van Rafael uit ca. 1516, met min of meer hetzelfde tafereel rechtsonder.



In de gravure van Rafael (kijk naar het deel rechtsonder, de figuren hebben dezelfde houdingen als de figuren in het schilderij van Manet hierboven) wordt de naakte vrouw geaccepteerd omdat ze deel uitmaakt van een mythologisch verhaal. Bovendien zijn de twee mannen ook naakt. In Manets schilderij is het onderwerp een realistisch tafereel dat zich afspeelt in de eigen tijd (19e eeuw). Een naakte vrouw te midden van twee geklede mannen is ongehoord.

Het plezierorgaan

Het **limbisch systeem** (Latijn: limbus, rand of zoom) is een groep structuren die tussen de hersenstam en de hersenschors ligt en als een ring rond de hersenholten heen gaat. De structuren in het limbisch systeem zijn betrokken bij emotie, motivatie, genot en het emotioneel geheugen. Emotie komt vooral voort uit het limbisch systeem en daarbij heeft het limbisch systeem erg veel te doen met het formeren van herinneringen. Het is evolutionair gezien een van de oudste delen van de hersenen, maar bevat ook enkele nieuwere structuren.

Het limbisch systeem is onderling verbonden met een gebied dat een rol speelt bij seksuele opwinding. Marijs Boulogne geeft in haar project 'De Zwelf' het totale limbisch systeem weer, samen met de inwendige delen van de vagina. Zo is het hele 'genotsorgaan' te zien in haar kunstwerk. Dit is complex en veelomvattend.

Info over genitale verminking: https://nl.wikipedia.org/wiki/Vrouwelijke_genitale_verminking

Nobuyoshi Araki

Nobuyoshi Araki (°1940) is met zijn erotische en pornografische foto's een van de bekendste en meest omsreden fotografen van Japan. Hij leeft en werkt in Tokyo en heeft tot op heden al meer dan 350 eigen fotoboeken gepubliceerd. Bijna maniakaal legt hij vrouwen in bondage vast als expliciet seksuele wezens, net zoals hij de waanzin en vervreemding van de metropool registreert. Schaamteloos appelleert hij aan zijn eigen voyeurisme en exhibitionisme.

Araki's werk is geworteld in de erotische Japanse prentkunst en Japanse wijze van 'Shibari', wat letterlijk het 'inbinden van objecten' betekent. Het is afgeleid van de Kinbaku-traditie ('de schoonheid van het inbinden'). Shibari ontwikkelde zich van de oude krijgskunst van Hojo-jutsu, dat de politie en Samurai gebruikten om gevangenen van 1400 tot 1700 in bedwang te houden. Japan had namelijk geen echte ijzerindustrie, waardoor ze ingewikkelde knopen moesten leren met touwen, om ze vast te kunnen houden.

In principe hebben Shibari en Kinbaku dezelfde betekenis. Wanneer men het over de esthetische kant heeft, spreekt men vaker over shibari. Het inbinden wordt dan ook op niet-levensbedreigende en uiterst strategische punten op het lichaam toegepast. Kinbaku wordt eerder geassocieerd met de seksuele ervaring of BDSM.

Anders dan men misschien zou denken, heeft Shibari weinig te maken met dominantie en onderdanigheid. Het blijft een persoonlijke voorkeur hoe men deze techniek wil inzetten. Gebonden worden beperkt je in je fysieke vrijheid. Maar welke gevolgen heeft dat op emotioneel en spiritueel niveau? Shibari kan gaan over emotionele ontlading tot speelsheid, van opgewonden passie tot ontspanning, en van meditatie tot overgave.

Naar een tekst van Museum Dr Guislain Gent



Afb. 3: Nobuyoshi Araki, Hanging Women (uit Serie Bondage), 1997, foto, Fondation Francès Senlis

OPDRACHT 8: Macht en onmacht

a. Vind je dat de kunstenaar met zijn foto's en de dingen die hij doet met de modellen op de foto's, macht uitoefent over het lichaam en de geest van de vrouwen?

b. Zou Kinbaku ook bevrijdend kunnen werken? Hoe dan?

Je kunt je lichamelijk en geestelijk bevrijd voelen. Doordat je geen controle hebt. Je vertrouwt de touwbinder volledig. Daarbij is een goede communicatie essentieel. Ook kan er erotisch plezier uit volgen.

c. Zie je Araki als een vrouwenhater of als een liefhebber van vrouwen? Waarom?

Araki wil de schoonheid van de vrouwen tonen die hij op een esthetische manier inbindt (liefhebber van vrouwen).



Afb. 4: Araki Nobuyoshi, Lady Gaga, 2009

Lady Gaga & kunstenaar Araki Nobuyoshi

Ook Lady Gaga liet zich in 2009 inbinden door Araki Nobuyoshi. De kunstenaar maakte ook de cover van een album van zangeres Björk in 1996.

Lady Gaga: [About her Tokyo Love tattoo:] *“That was to celebrate the Haus’s collaboration with legendary Japanese photographer Araki. I was bound by Araki’s personal bondage artist, by several ropes and Japanese knots, and through a visceral bondage and sexual-torture experience, Araki photographed me, using a series of several cameras. He did not photograph my image; he photographed my soul. We spent the night with Araki and his friends at a members’ only bar he’s owned for more than 20 years, where he displays his work. Here, he painted me and took Polaroids through the night. I was honored to be the first American woman he’s photographed, and only the second pop artist, in the company of Björk. He signed the Polaroids “Tokyo Love,” and the Haus got tattoos of his marking in celebration.”*

OPDRACHT 9: Lady Gaga

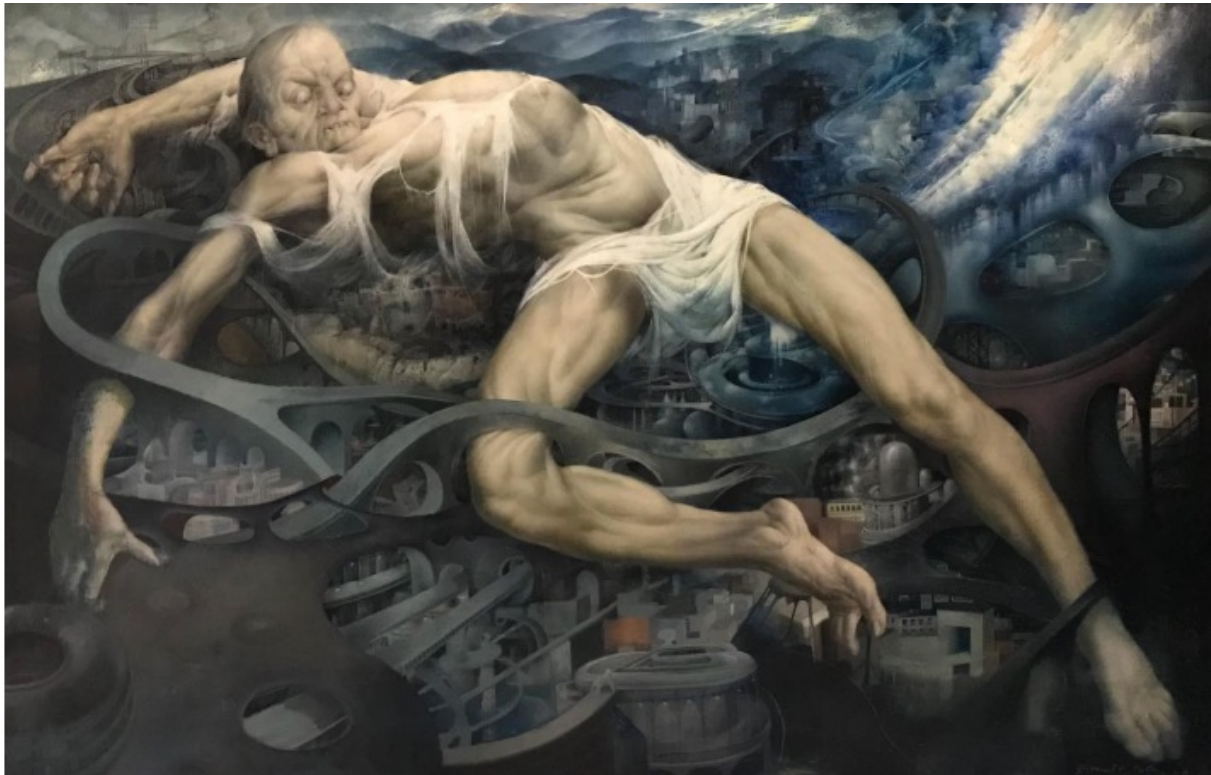
a. Waarom is Lady Gaga vereerd dat haar lichaam ingebonden werd door kunstenaar Nobuyoshi?

Ze werd ingebonden door de legendarische Japanse fotograaf Araki. Ze was vereerd omdat ze de eerste Amerikaanse vrouw was die hij had gefotografeerd. En slechts de tweede popartiest, na Björk.

b. Wat vind je er van dat zij zich laat inbinden?



Gang: Het proces/ De weg naar het hoofd



Afb. 5: Gustaaf De Bruyne, *Ecce Homo*, 1914, olieverf op doek, Collectie SteM

Gustaaf De Bruyne

Schilder en graficus van allegorische taferelen en portretten. Hij was leraar aan de Antwerpse Academie in 1946. Hij leefde kort in Sint-Niklaas en stelde hier ook zijn oeuvre tentoon in 1983.

'Ecce Homo' zit als een gekruisigde Christus verstrikt in de stad, de autostrades, bruggen en de opkomende moderne architectuur van de jaren 50. Het modernisme en brutalisme van de jaren 50 is voor de kunstenaar een bedreiging. Het geeft mooi de tijdsgeest weer waarin alles in een stroomversnelling komt, zeker op industrieel vlak. Het allesverstikkende beton doodt, althans volgens de kunstenaar, de natuur en de creativiteit van de mens. Een soort Weltschmerz en obsessie met angst voor wat de toekomst zal brengen, overheerst de kunstenaar.

Naar een tekst van collectie SteM

OPDRACHT 10: Weltschmerz

a. Zoek op het internet het woord 'Weltschmerz' op.

Weltschmerz, letterlijk wereldpijn of wereldsmart, is een uit de Duitse taal afkomstig woord dat voor het eerst als zodanig werd gebruikt door de Duitse schrijver Jean Paul Richter (1763-1825). Het verwoordt het gevoel van diepe droefheid en als pijnlijk ervaren melancholie ten gevolge van verdriet, ontstaan door de onvolmaaktheid van de wereld. Een persoon met Weltschmerz heeft het gevoel dat de fysieke realiteit nooit de verlangens van de geest kan bevredigen.

Het gaat soms met pessimisme, vervreemding en escapisme gepaard en kan een psychisch probleem worden (zoals bij Hikikomori, een fenomeen waarbij Japanse jongeren zich sociaal volledig terugtrekken).

b. Heb jij wel eens last van 'Weltschmerz'?

c. Zoek op internet op wat 'Hikikomori' is. Het komt voor in Japan. Kun jij je voorstellen dat je je net als deze Japanse jongeren volledig zou terugtrekken uit het sociale leven?

Hikikomori (ひきこもり of 引き籠り; vertaling: sociale terugtrekking) is een neurologische sociale conditie ontdekt in Japan waarbij een persoon, meestal een jongere (student), zich sociaal volledig terugtrekt. Hoewel dit verschijnsel in Japan als een uniek syndroom wordt gezien komt dit wereldwijd voor. Volgens schattingen van de Japanse overheid in 2010 zijn er mogelijk 3,6 miljoen Japanners die zich op zo'n manier hebben teruggetrokken.



d. Zie jij de technologische vooruitgang wel eens als een bedreiging? Waarom wel of niet?

Aan de ene kant is het een vooruitgang; er is steeds meer mogelijk. Aan de andere kant bedreiging; nadelige effecten zoals afzondering door social media, luchtvervuiling.

e. Hoe denk jij over de klimaatopwarming? Vind je het terecht dat scholieren als Greta Thunberg op straat komen?

DOE-OPDRACHT 11 - Schrijf!

Schrijf een kortverhaal of gedicht bij het kunstwerk van Gustaaf De Bruyne (afb. 5). Post het op Facebook. Gebruik de #Passie/Obsessie.

OPDRACHT 12 - We willen de beste zijn

Paul Verhaeghe (hoogleraar Klinische psychologie en psychoanalyse aan de Universiteit Gent) schreef boeken over o.a. intimiteit, identiteit en normaliteit. In onze zoektocht naar identiteit raken we verstrikt, net als op het kunstwerk van Gustaaf De Bruyne, in een net van competitiedrang.

Hier is Paul Verhaeghe aan het woord in een interview over zijn boek over identiteit:

"...Want dat neoliberalisme, een economische variant op survival of the fittest, heeft er volgens de psycholoog toe geleid dat we permanent in **onderlinge competitie** verkeren. Het is ieder voor zich: hebzucht is een deugd, succes een eigen verdienste, en falen een kwestie van 'eigen schuld, dikke bult'. Dat neoliberalisme heeft zich volgens Verhaeghe een weg gebaand tot diep in de aderen van onze samenleving en daarmee tot in de haarvaten van ons zijn."

Bron: <https://sociologiemagazine.nl/artikel/paul-verhaeghe-over-zijn-boek-identiteit>

a. Kan iedereen multimiljonair worden?

Iedereen kan in principe multimiljonair worden, maar het probleem is dat niet iedereen geboren wordt met dezelfde kansen. Een straatjongen in India heeft al veel minder kans miljonair te worden dan een schooljongen uit Engeland. Maar door hard werken kan je wel veel bereiken.

b. Ben je verantwoordelijk voor je eigen succes?

Zie a.

c. Wat is de prijs van de competitiedrang in onze samenleving?

d. Wat houdt het 'neoliberalisme' in? Zoek op op het internet.

Neoliberalisme ('nieuw liberalisme') is een stroming binnen het liberalisme, waarin de overheid de rol heeft van schepper en handhaver van markten en concurrentie, met de nadruk op het maximaliseren van individuele vrijheid. Die individuele vrijheid gaat soms ten koste van het 'samen zijn' / 'je verbonden voelen'.

e. In het christendom moest je ook hard werken. Hoe zie je dit terug in het neoliberalistisch model (wie het hardst werkt is het succesvolst)?

Door hard werken wordt je succesvoller. Ook in het christendom wordt hard werken beloond doordat je naar hemel mag na je dood.

f. Ben je mislukt als je geen succes hebt?

g. Is meedoen belangrijker dan winnen?

h. Word je als je slim bent automatisch rijk?

i. Worden psychische problemen teveel gezien als abnormaal (bv. drukke kinderen krijgen nu Relatieve voorgeschreven en bestempeld met 'ADHD', vroeger waren het gewoon 'drukke kinderen')?

In het handboek van de psychologie, de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (kortweg DSM, letterlijk "diagnostisch en statistisch handboek voor psychische stoornissen") worden steeds meer gedragingen als ziektes beschreven.

De DSM maakt een scherp onderscheid tussen ziekte en gezondheid. Uiteindelijk betreffen psychische ziektebeelden echter veel voorkomende gedragspatronen die zich (al of niet tijdelijk) in zulk een extreme mate manifesteren dat ze als afwijkend worden beschreven. Veel begrippen uit de DSM zijn sterk gereleerd aan sociaal-culturele waarden en hun veranderingen. Dit geeft nog weleens problemen op het gebied van de afgrenzing. Zo is homoseksualiteit lange tijd een DSM-diagnose geweest.

j. Worden er teveel medicijnen voorgeschreven als mensen het moeilijk hebben? Of is dat soms noodzakelijk ?

In België worden heel veel slaap- en kalmeermiddelen toegeschreven, misschien meer dan noodzakelijk. Hoewel sommige mensen wel echt een geestelijke ziekte hebben, waarbij medicijnen helpen.

k. Wat maakt jou gelukkig?

Vitrinetafels:

Onderzoeksmateriaal en schetsen van Emma Mortier, Monika Laroche, Wytze Hingst, Frieke Janssens, Edith Ronse,

Schetsboeken van Conny Van Damme, Kurt Van Royen, Els Foubert, Kimberly Dullaerts

Het **Dagcentrum Sint-Niklaas** biedt dagopvang en dagbesteding aan volwassenen met een beperking. Één van de vormen van dagbesteding is creatieve expressie.

Dagcentrum Sint-Niklaas Conny Van Damme / Schetsboek Christoff

Dagcentrum Sint-Niklaas, Kurt Van Royen / Schetsboek koningshuis

Dagcentrum Sint-Niklaas Els Foubert / Schetsboek Bart Peeters

Dagcentrum Sint-Niklaas Kimberley Dullaerts / Schetsboek Michael Jackson



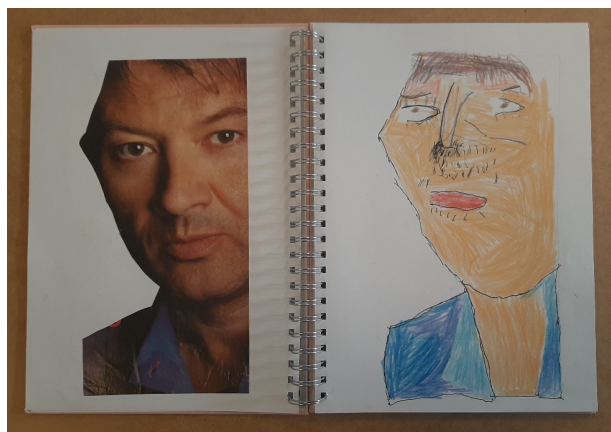
Afb. 6: Dagcentrum Sint-Niklaas Conny Van Damme / Schetsboek Christoff

Conny's passie voor de muzikant Christoff stopt niet. Haar schetsboek is een ode aan de zanger, vol vuur getekend.



Afb. 7: Dagcentrum Sint-Niklaas, Kurt Van Royen/ Schetsboek koningshuis

Kurt heeft een fascinatie voor het koningshuis. Zijn schetsboek is een explosie van kleur en passie.



Afb. 8: Dagcentrum Sint-Niklaas Els Foubert / Schetsboek Bart Peeters

Els is een enorme fan van Bart Peeters.
Bart heeft haar eerste schetsboek zelfs in zijn boekenkast staan!



Afb. 9: Dagcentrum Sint-Niklaas Kimberley Dullaerts / Schetsboek Michael Jackson

Michael Jackson leeft verder in de schetsboek van Kimberley.

OPDRACHT 13:

schetsboeken kunstenaars Dagcentrum Sint-Niklaas (afb. 6-9)

Idool

- a. Van wie of wat ben jij fan? / Heb je een idool?
- b. Als je die persoon zou ontmoeten wat zou je dan vragen of zeggen?
- c. Hoe kan het hebben van een idool of bv. het volgen van een soap op tv een houvast zijn voor veel mensen?

Ze kunnen rekenen op dat idool. Vroeger was een idool een persoon of voorwerp dat werd aanbeden als een godheid. Je kunt die persoon (blijven) verheerlijken. Het idool (bv. een popartiest, acteur of zanger) heeft alleen maar positieve eigenschappen en houdt ook van hen. In de hedendaagse tijd is een houvast als een geloof of het feit dat ze iedereen kenden in het dorp, voor veel mensen verdwenen. Zo kan het hebben van een idool of het volgen van een soap toch nog een vaste waarde zijn in hun leven.

Obsessie?

- d. Zijn deze repetitieve tekeningen een uit de hand gelopen idolatrie, een ware obsessie?

De kunstenaars zijn geobsedeerd door de artiesten/het koningshuis. Ze tekenen deze steeds weer.

- e. Of zijn ze een zoeken naar houvast en structuur in de chaos van alledag?

Ook biedt de aanbidding van de idolen houvast in de chaos van alledag. Op hun idool kunnen ze rekenen, wat er ook gebeurt in hun leven.

- f. Of zijn ze een projectie van een onvervuld verlangen?

Ze willen misschien zelf ook beroemd zijn.

- g. Hoe kan een schets een hardop denken zijn?

Een schets is een uitwerking van een idee.

LOOPRICHTING: GA AAN HET EINDE VAN DE GANG (HET PROCES) NAAR LINKS; JE KOMT BIJ DE INDELING IN HERSENKWABBEN

Het hoofd / Het Brein



Onderverdeeld in 4 cortexen/kwabben

- **Frontale kwab**
- **Pariëtale kwab**
- **Occipitale kwab**
- **Temporale kwab**

Kunstenaars in de Frontale kwab

(persoonlijkheid-motoriek-seksueel gedrag-emoties-plannen)

Laure Forêt

Laure Forêt (1984, FR) is op zoek naar wie we zijn, hoe we ons voelen, wat ons bepaalt en hoe we lichamelijk reageren op bepaalde impulsen. Met verschillende technieken waaronder textiel, tiffany en keramiek, verkent ze de limiet tussen de oppervlakte van ons zijn en wat daaronder verscholen ligt. De huid is als orgaan de scheidingslijn tussen onze binnen- en buitenwereld, de poreusheid zorgt voor het contact in beide richtingen. Die fragiliteit, die kwetsbaarheid, vormt ook soms letterlijk de rode draad in haar werk. Haar werk is een poëtische ode aan onze eigen lichamelijke begrenzing.

De huid als intelligent omhulsel

Laure Forêt: "Ik denk dat ons denken, onze gewaarwordingen, onze gevoelens, alles wat het meest intieme is in ons, zich afspeelt aan het oppervlak van de huid. De ervaring die ze ons geeft van de wereld beïnvloedt onze relatie met de ander en met onszelf. Dat orgaan dat ons omhult legt ons een gezicht op en een lichaam waarmee het moeilijk kan zijn zich te identificeren. Zij (onze huid) toont wat we wensen te verbergen, ze is veranderlijk en ontsnapt aan onze controle. Mijn werken zijn pogingen om dat terrein te begrijpen, om met die grens te spelen die me ontglipt."

Naar een tekst van Laure Forêt



Afb. 10: Laure Forêt, *En son for intérieur*, Borduurwerk op tulle, 2015

OPDRACHT 14: Diep van binnen

En son for intérieur (afb. 10) betekent 'diep van binnen'. Wat stelt het kunstwerk volgens jou voor?

Het stelt het darmstelsel voor. De darmen zijn op ware grootte weergegeven.

Charlotte Lybeer

Charlotte Lybeer brengt in beeld hoe de mens via maskeren, probeert te ontsnappen aan de alledaagsheid. Van een werkelijkheid vol angst, verplichtingen, chaos of drukte, richting een fakewereld waar het afzonderen of verwerken van de realiteit plaats vindt. Haar fotografisch werk toont hoe mensen reageren op een wereld in verandering: een wereld die geografisch maar ook imaginair steeds verder uitdijt. Via haar fotografie toont ze hoe de mens tracht in het beeld te passen dat de media (film en games voorop) ons voorschotelt en laat op een heldere manier een fantasiewereld zien die parallel loopt aan de onze.

De serie, *Epidermis II* (2016), is een fotografische zoektocht naar het in beeld brengen van de Zen-tai-community. De zogenaamde 'zentaïs' dragen huidstrakke pakken in lycra of spandex die het volledige lichaam bedekken. Zentai is niet per definitie een fetisj, of iets seksueels. Er zijn massa's mensen die een zentaipak, soms ook 'morphsuit' genoemd, dragen voor hun plezier. Je kan ze bijvoorbeeld tegenkomen op festivals of grote sportevenementen. Ook wordt het in een compleet andere context gebruikt in de BDSM-wereld.



Afb. 11: Charlotte Lybeer, *Epidermis II*, lambda prints op dibond, 2016

Het natuurlijke lichaam transformeert zich in een kleurrijke en gezichtsloze vorm. Zelf omschrijven ze het als 'hun nieuwe 'vereenvoudigde' zelf, die volledig gesloten en afgescheiden is van de rest van de wereld'. Voor deze reeks haalt Lybeer het individu uit zijn context en fotografeert hem in zijn eigen leefomgeving, of in de anonieme hotelkamer. De bijna lege, maar toch herkenbare ruimte versterkt zo de 'invulbaarheid' van de portretten en de fluiditeit van hun identiteit, iets wat in de digitale samenleving en een wereld van fysiek perfectionisme steeds meer de norm wordt.

Naar een tekst van Charlotte Lybeer

Filmpje op Youtube over Zentai: <https://www.youtube.com/watch?v=z16nLiAplc8>

OPDRACHT 15: Escape!

a. Wat vind je ervan dat mensen die zich verkleden in huidstrakke pakken (afb. 11), proberen te ontsnappen aan hun alledaagse leven?

b. Hoe draagt de anonimiteit (als de mensen de pakken dragen) bij tot het escapisme (ontsnapping aan realiteit & dagelijkse leven)?

Je kunt niet zien wie je bent. Je uiterlijk wordt verstopt. Zo voel je je vrijer om je te gedragen hoe je wilt. Bv. ben je in het dagelijkse leven heel verlegen, in zo'n Zentai-pak kun je je heel expressief en outgoing gedragen.

c. Op welke manier horen ze toe aan een groep van gelijkgezinden? Vergelijk dit met het dragen van een schooluniform.

Je hebt allemaal hetzelfde pak aan. Net als met een schooluniform kun je je niet onderscheiden met je uiterlijk. Je voelt je één groep.

d. Zou het iets voor jou zijn? Verkleed jij je graag? Waarom wel of niet?

e. Wat is jouw manier om te ontsnappen aan de werkelijkheid? Ga je bingewatchen op Netflix, duik je in een boek, dos je je opvallend uit voor een verkleedfeest, ga je volledig op in een videospel, heb je zo je eigen manier?

f. Heb jij een fictief personage in bv. een videogame?

g. Zijn kledij/make up voor jou een manier om je te uiten over je gevoelens/identiteit/mood?

Kawaii in Japan: ontsnappen aan de dagelijkse sleur

De Japanse subculturen worden voornamelijk gedomineerd door jongedames. Winkelen wordt door de tienermeisjes gezien als de belangrijkste vorm van entertainment. Invloedrijke thema's in hun modebeeld zijn 'lief' en 'schattig', in het Japans wordt dit Kawaii genoemd. Kawaii wordt door vele tienermeisjes zelfs gezien als een levensstijl. Mode is erg belangrijk voor hen omdat ze willen opvallen en opgemerkt willen worden. Sommigen van hen willen ook gewoon de rebel uithangen en aanschoppen tegen de traditionele Japanse gebruiken. De invloed van de tienermeisjes die het modebeeld in Japan deed veranderen in de jaren 90, reikte veel verder dan ieder andere subcultuur. Deze groep herdefinieerde constant de normen omtrent seksualiteit en kleding. De meisjes die deel uitmaakten van deze groep, hingen voornamelijk uit in de straten van de wijk Shibuya en creëerden op deze manier onbedoeld de eerste straatcultuur.



Afb. 12: Japanse subcultuur: kawaii



Edith Ronse

In oosterse denkbeelden is het lichaam de plaats waar wij in 'wonen', of sterker nog: 'in mogen wonen'. Het lichaam als de nomadische tempel van de zwervende geest. Een 'voelend denken', een humane vrijplaats, een empathische ruimte, die door zijn eigenheid toont wie of wat we werkelijk zijn. Zodat zelfs ons innerlijk zich manifesteert als een stille dirigent die vorm geeft aan ons uiterlijk. Dit is een rode draad in het werk van Edith Ronse: de gemoedsgesteldheid en veranderlijke conditie kan gelezen worden aan het menselijk oppervlak. De huid, geaderd tussen vlees en bloed, waarin we de verschillende lagen in de diepte kunnen aflezen.

Naar een tekst van Stefaan Van Biesen



Afb. 13: Edith Ronse, Exploring volume 4, kunststof, 2018



Afb. 14: Edith Ronse, Cluster1 & Cluster 2, 2019



Afb. 15: Edith Ronse, *Embracing imbalance*, 2019



Afb. 16: Edith Ronse, *Untitled*, 2017

OPDRACHT 16: Jouw lichaam, jouw tempel

a. Ben jij het eens met de volgende stelling: 'een gezond geest in een gezond lichaam'?

Mens sana in corpore sano betekent 'een gezond geest in een gezond lichaam' en stamt al uit de Romeinse tijd. Als je gezond eet en veel sport (of aan lichaamsbeweging doet) voel je je ook beter in je vel. Ook in de Griekse tijd maakt de arts Hypocrates al de link tussen het fysieke en het mentale.

b. Waarom ga jij sporten? Voor je geest of je lichaam of allebei?

c. Waar voel jij je thuis buiten je eigen huis?

d. Voel jij je thuis in je lichaam?

e. Hoe ga jij om met imperfecties van je eigen lichaam?

f. Gebruik je vaak een filter bij je instagramfoto's? Waarom wel/niet?

OPDRACHT 17: De verstilde lichamen van Edith Ronse (afb. 13-16)

a. Welk materiaal gebruikt Edith Ronse voor haar sculpturen?

kunststof

b. Wat vind je ervan dat ze delen van het lichaam als het ware afsnijdt?

c. Doet dit je denken aan amputatie of juist helemaal niet?

d. Waarom zou zij enkel bepaalde lichaamsdelen tonen ?

Zodat mensen het zelf kunnen invullen. Het geeft ruimte voor de verbeelding/fantasie van de bezoeker.

DOE-OPDRACHT 18: Foto van een lichaamsdeel

Neem een foto of laat iemand anders een foto van een lichaamsdeel van jou maken. Maak er een collage/aquarel/gedicht/kleiwerk/iets anders van.

Frieke Janssens



Afb. 17: Frieke Janssens, *Hide*, digitale print, 2015

Tekst van Rika Ponnet (seksuologe en relatiebemiddelaar) over Frieke Janssens:

Wie een lief zoekt, gaat op jacht. Wie een goed lief vindt, spreekt van een schot in de roos of van een goede vangst. Wie zijn lief kwijt is, troost zich al eens met het idee dat er nog veel te vangen vis op zee zit. Jagen, voedsel vergaren en liefdesrelaties, de linken in onze taal zijn groot. Dat is zeker geen toeval: voeding en liefde staan centraal in onze overlevingsstrategie als mens en dragen de meest diepgaande betekenis in zich, die van leven en dood.

Geheel volgens die logica heeft Frieke Janssens met haar *Diana's* een beeld gebracht van de vrouw als jager vandaag. Ze gebruikt daarvoor mythische beelden, wat geen toeval is. De vrouw als jager is een metafoor voor de vele single vrouwen uit haar omgeving die, van latent tot wanhopig, zoeken naar (de) liefde in hun leven. Opgeleide, goed uitziende vrouwen die het allemaal op een rij lijken te hebben, maar tegelijkertijd ontzettend hard worstelen met relaties of de afwezigheid ervan.

Happy single wordt er al eens gezegd, gelukkig alleen en vooral, niemand nodig. Zij die jaagt, zij die de prooi kiest of niet. Het is de manier waarop vandaag nogal wat single vrouwen het jachtterrein van de relaties betreden. De carrière, de wereldreizen, de flat alleen, de vrienden, het perfecte leven waarin alleen die ene trofee, die kers op de taart nog mankeert.

Wie wat langer kijkt, ziet een reeks vrouwen laveren tussen bindings- en verlatingsangst voor wie wapen en uitrusting evengoed bescherming als jachtattribuut zijn. Hun lichaamstaal is niet verbindend of contactzoekend, hoogstens afwachtend (komt hij of komt hij niet). Deze houding zou ons bijna doen vergeten waarover het in onze zoektocht naar die liefde echt gaat: over verbondenheid, over kwetsbaarheid en intimiteit.

Wie de liefde te veel gaat zien als jacht en een partner als een prooi of trofee, blijft meestal jagen en vindt de verlangde verbondenheid niet. De jacht die onderwerpt, neerhaalt of bezit, de liefde als verovering, brengt Janssens knap tot uitdrukking in het beeld van de neergehaalde man. In hun relatie zal onderwerpen en uitdagen altijd centraal staan, niet de verbondenheid.

Het zoeken naar liefde kan maar als je ongewapend het terrein betreedt, in grote ontvankelijkheid; daarvan getuigt de zwarte man achter de boom. Op het toneel van de liefde staat hij in zijn volle naaktheid symbool voor kwetsbaarheid en het vermogen tot overgave.

Naar een tekst van Rika Ponnet, seksuologe en relatiebemiddelaar



Afb. 18: Frieke Janssens, *Prey*, digitale print, 2015



Afb. 19: Frieke Janssens, *The Brook*, digitale print, 2015

OPDRACHT 19: Single women op jacht (afb. 17-19)

Kijk op de website www.frieke.com van de kunstenares.

a. Frieke maakt ook commerciële foto's voor bedrijven en organisaties. Wat vind je daarvan?

Ze gebruikt misschien dezelfde technieken in zowel haar commerciële foto's als haar kunst. Ze wil met beiden aan het denken zetten.

b. Wat is jouw mening over de manier waarop 'de Diana's', de single vrouwen, worden weergegeven door Frieke Janssens?

c. Wat vind je ervan dat de mannen als prooien worden afgebeeld?

d. Zie jij het als een probleem dat veel mannen en vrouwen van rond de dertig geen partner hebben en er net wel of net niet naar op zoek zijn?

e. Is eenzaamheid een probleem in onze samenleving? Ook onder jonge mensen?

Er is steeds meer eenzaamheid en niet alleen onder oudere mensen. Ondanks dat de communicatie verbeterd is door social media enz. is de rechtstreekse communicatie (dus bv. in een gesprek van mens tot mens) er op achteruit gegaan.

f. Wat is de rol van de social media daarin?

Door social media worden alleen de mooie en de blij momenten gedeeld, waardoor het lijkt of iedereen altijd happy en mooi is. Het delen van depressieve gevoelens of lelijkheid bv. gebeurt veel minder. Toch zou het goed zijn af en toe een echt gesprek te hebben met een goede vriend om te delen wat er in je leven gebeurt en jullie onzekerheden te delen.

g. Worden de vrijgezellen in het tv-programma 'Temptation Island' ook als prooi gezien volgens jou?



Sybren Janssens



Afb. 20: Sybren Janssens, *Untitled object I*, 2019

Binnen Sybrens praktijk ligt de focus voornamelijk op installaties/sculpturen en scenografie.

De thematiek van deze werken richt zich voornamelijk op het onuitputtelijk genot dat we halen uit de industrialisering en automatisering. Hoe zijn deze fenomenen tot stand gekomen? Wat maakt ons verlangen naar mechanisering zo groot? De mens kijkt met zowel lof als hoogmoed toe hoe machines het werk verrichten. Zonder het te beseffen zijn deze artificiële krachten fysiek sterker, en -tegenwoordig vaak- intelligenter dan de mens zelf.

We binden ons te hard vast aan de beeld- en mediamaatschappij die ons -ondanks de veelzijdigheid- eerder in onszelf laat terugkeren, dan dat ze ons stimuleert richting sociale wezens. Dit voornamelijk op fysiek niveau, waardoor er een soort ontmenselijking ontstaat. We worden bang van menselijk contact, maar missen het in ons onderbewuste.

In deze kinetische werken smelten verschillende werkelijkheden samen en transformeren ze in iets ondefinieerbaar en onbeduidend. Ze vertegenwoordigen een tussenruimte, ergens tussen de enorme reeks realiteiten van vandaag.

Naar een tekst van Sybren Janssens

OPDRACHT 20: Technologie. Vloek of zegen?

a. Wat betekende de Industriële Revolutie voor de vooruitgang van de technologie?

De **industriële revolutie** is de overgang van handmatig naar machinaal vervaardigde goederen die gepaard ging met grootschalige organisationele en sociale veranderingen.

De industriële revolutie begon rond 1750 in Engeland en vervolgde begin negentiende eeuw in de rest van Europa. Ambachtelijke en kleinschalige werkplaatsen groeiden uit tot grote fabrieken en vormden samen een grootschalige industrie. Door die groei daalde de prijs van de producten enorm waardoor steeds meer mensen zich deze konden veroorloven. Deze ommekeer is onomkeerbaar gebleken, eerst in Europa en later in de rest van de wereld: het betekende een breuk met vroegere tijden en werd een gestage revolutie. Het betrof een relatief snelle uitvinding, ontwikkeling en toepassing van nieuwe technieken.

Organisatorisch betekende het fabriekssysteem een geheel andere manier van werken. Met de industrialisatie en de komst van kapitaalintensieve machines veranderde dit. Doordat de productiemiddelen buiten het bereik van de arbeiders lagen, veranderden ook de arbeidsverhoudingen. De arbeid werd uitgevoerd als loonarbeid en de arbeiders verloren hun zelfstandigheid. Waar zij eerst hun eigen werktempo konden bepalen, waren zij nu gebonden aan de werktijden van de fabriek, wat andere eisen stelde aan het arbeidsethos. Ook werden wonen en werken nu volledig gescheiden. De werkomgeving en het arbeidsritme veranderden dan ook drastisch met de introductie van het fabriekssysteem. Het systeem had ook grote invloed op administratieve taken doordat kantoorarbeid op een vergelijkbare wijze werd georganiseerd.

Het dagelijks leven veranderde ingrijpend waar de industriële revolutie kwam. Met de komst van fabrieken verdween de nijverheid uit de dorpen. Veel dorpelingen trokken achter de arbeid aan richting de fabrieken waardoor verstedelijking sterk toenam. Door het aanvankelijk hoge geboortecijfer bleef de bevolking daar op peil, maar zodra de demografische transitie ten einde kwam, nam de leegloop van het platteland een aanvang. Waar men eerder het ritme van de dagen en seizoenen volgde, was men nu gebonden aan de tijd om handelingen of diensten op elkaar af te stemmen. Het werk in fabrieken vereiste weinig kennis en vaardigheden, zodat arbeiders inwisselbaar werden. Naast mannen werden ook vrouwen en kinderen ingezet, niet gehinderd door regelgeving in een periode waarin een politiek van *laissez faire* domineerde. Het werk kon daarnaast vuil en ongezond zijn, terwijl de levensverwachting daalde. Opstanden werden hard neergeslagen, waarop men regelmatig vluchtte in drank of geloof. Sociale veranderingen waren dan ook terug te zien in religieuze aanpassingen en vernieuwingen. De problematiek van de sociale veranderingen werd uitgewerkt door Marx in *Das Kapital*, waarin hij het einde van het kapitalisme voorzag waarna er een maatschappij van gelijkheid zou zijn, het communisme. Na enige generaties kwam er verbetering in de sociale kwestie, enerzijds door de vorming van vakbonden die kortere werktijden, hogere salarissen en betere werkomstandigheden afdwongen, anderzijds door de overheid die onder meer een einde maakte aan kinderarbeid. Kinderen waren daarmee geen inkomstenbron meer, waarmee de behoefte aan nageslacht afnam. Met de invoering van de leerplicht betekende dit ook een grote verandering voor vrouwen die meer mogelijkheden kregen. De omstandigheden zouden dusdanig verbeteren dat men uiteindelijk gezonder leefde dan voor de industrialisatie.

b. Ben je het eens met volgende stellingen? Waarom wel/niet? Ga in het vak van 'Ja' of 'Nee' staan. Leg je keuze uit.

- 1. Elk kind dat 12 jaar is moet een smartphone hebben.**
- 2. Je ouders mogen altijd op je telefoon meekijken.**
- 3. De vliegende auto is de toekomst.**
- 4. We moeten ons brein aan een computer koppelen.**
- 5. De inhoud van sociale netwerken zoals Facebook moet gecontroleerd worden.**
- 6. Internet is een basisbehoefte.**

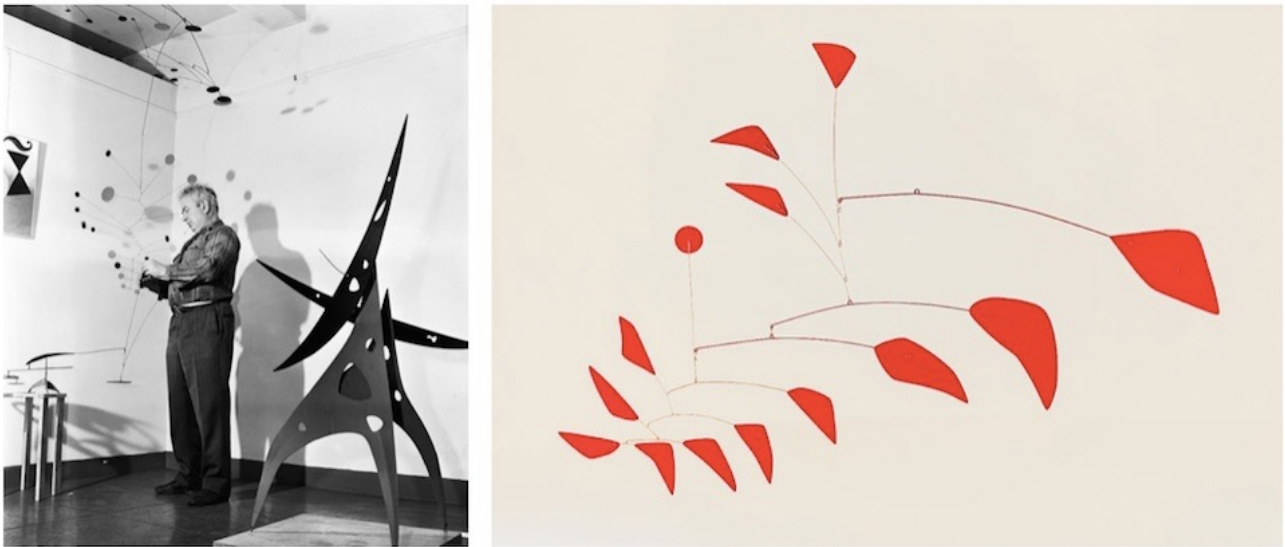
c. Wat denk je dat de kunstenaar wil uitbeelden?

Hoe wij omgaan met technologie in onze cultuur.

Kinetische kunst

Alles stroomt. Een bekende filosofische uitspraak die aangeeft dat de wereld voortdurend verandert. Het water in een rivier, de zuurstofmoleculen in de lucht, de sterren aan de hemel: alles is constant in beweging. Toch zijn er dingen die nooit een millimeter lijken te wijken, die volkomen roerloosilstaan, stilliggen of stilhangen. Alles beweegt, behalve de objecten in een museum. Kinetische kunst brengt daar verandering in. Kinetisch betekent: met beweging. (Gr. kinêtikós = beweging betreffend), denk maar aan 'kinesist'.

Door bewegende voorwerpen te bestuderen, leren baby's beweging te voorspellen. Dat is een van de redenen dat ze ademloos kunnen staren naar een mobile die boven hun wieg hangt. Zo'n mobile hangt nu vooral in kinderkamers, maar is oorspronkelijk een kunstwerk van Alexander Calder (1898-1976). (afb. 21). Het is een voorbeeld van kinetische kunst: kunst waarbij beweging centraal staat.



Afb. 21: Alexander Calder met zijn mobiles

DOE-OPDRACHT 21: Maak een mobile.

Zie hier voor tips en een instructiefilmpje:

<https://hobby.bloggo.nl/2016/05/30/hoe-mobiles-en-mobielen-maken/>

Je kunt deze naderhand aan een baby in je buurt geven (je broertje/zusje/neefje/nichtje/buurjongen/meisje) geven!

Theo Jansen: strandbeesten

<https://www.strandbeest.com/>



Afb. 22: Strandbeest van Theo Jansen

OPDRACHT 22: Strandbeesten

Bekijk afb. 22 en het filmpje op <https://www.strandbeest.com/>

Vind je deze kinetische kunst van Theo Jansen kunst?

OPDRACHT 23: De ready made

a. Zoek op internet de definitie van een 'ready made' op. Gebruikt Janssens in zijn 'Untitled object I' uit 2019 (zie afb. 20) ready mades?

Readymade (ook: objet trouvé) is een kunstvorm ontstaan in het begin van de 20e eeuw. De bekendste kunstenaar die de readymade gebruikte was dadaïst Marcel Duchamp. Een industrieel voorwerp wordt uit zijn alledaagse context gehaald en tot kunst bestempeld doordat het in een museale omgeving wordt getoond. Deze praktijk begon met de dadaïsten en werd in de twintiger en dertiger jaren vooral gecultiveerd door de surrealisten.

Sybre Janssens gebruikt voorwerpen uit de alledaagse context, zoals de plumeau (en de vaseline in zijn andere kunstwerk).

b. Zoek kunstenaar Marcel Duchamp op op het internet.
Wat heeft kunstenaar Marcel Duchamp te maken met ready mades?

De bekendste kunstenaar die de readymade gebruikte was dadaïst Marcel Duchamp. Hij plaatste een urinoir in een museum. Eigenlijk was dat urinoir ingezonden door Elsa von Freytag-Loringhoven.



<https://nl.wikipedia.org/wiki/Readymade>

Lockdownfeestje



Afb. 23: Lockdownfeestje door Sybren Janssens

OPDRACHT 24: Het lockdownfeestje

<https://youtu.be/3XjwZM6HBCE>

Bekijk bovenstaande link. Hierop zie je het lockdownfeestje dat Sybren in gang zette. Lees het begin van het artikel in Humo hieronder:

WOENSDAG 31 MAART 2021 - <https://www.humo.be/nieuws/een-lockdownfeestje-in-het-kask-in-gent-niet-helemaal-merkt-de-politie-ter-plekke~b6f21822a/>

In Gent is de politie zaterdagavond uitgerukt na meldingen van een stevig feestje in de Koninklijke Academie voor de Schone Kunsten (KASK). Toen agenten ter plaatse kwamen, bleek het niet om een gewoon feestje te gaan, maar om één voor poppen. Kunstenaar Sybren Janssens brak dus geen regels, maar creëerde wel die illusie met licht-, rook- en muziekinstallaties. 'Ik vind de esthetiek van het feesten zo mooi.'

Wat vind je ervan dat de kunstenaar een lockdownfeestje imiteerde?

OPDRACHT 25: ALGEMENE OPDRACHT:

kunstwerken frontale kwab

Hoe zijn de kunstwerken die getoond worden bij de frontale kwab een voorbeeld van de functies van die hersenkwab, namelijk: persoonlijkheid-motoriek-seksueel gedrag-emoties-plannen?

- **Laure Forêt:** darmstelsel > **emotie** > bij verdriet/stress krijg je vaak last van je maag/darmstelsel
- **Charlotte Lybeer:** **persoonlijkheid** verbergen (zentai), seksueel gedrag
- **Edith Ronse:** **motoriek** > lichamen verwrongen, verstild in een beweging
- **Frieke Janssens:** **seksueel gedrag**
- **Sybren Janssens:** **motoriek** van de technologie

Kunstenaars in de Pariëtale kwab

(taal - inzicht in omvang, kleur en vorm - lezen- rekenen-schrijven)

Ariana Page Russell

Ariana Page Russell (Los Angeles) maakt beelden die de huid verkennen als een ervaringsdocument, waarbij ze haar eigen hypergevoelige huid gebruikt om te illustreren hoe we onszelf blootleggen, uitdrukken en versieren. Ze heeft dermatografie, een aandoening waarbij de huid tijdelijk striemt als er lichtjes in gekrast wordt. Het immuunsysteem geeft buitensporige hoeveelheden histamine af, waardoor haarvaten verwijden en striemen verschijnen (die ongeveer dertig minuten aanhouden). Hierdoor kan ze pijnloos tekenen op haar huid met net genoeg tijd om de resultaten te fotograferen. Ariana deed onderzoek naar haar huid en lichaam en vroeg zich bij werken als 'rrrrr' en 'ooooo' af hoe haar lichaam met zichzelf zou communiceren.

Ook al kan ze deze kortstondige reactie sturen door erop te tekenen, de reactie is onvrijwillig, net als de oncontroleerbare aard van een blos op de wangen. In plaats van gefrustreerd te raken door de gevoeligheid van haar huid, claimt ze het door zich te 'kleden' in de striemen die haar kwetsbaarheid onthullen.

Naar een tekst van Ariana Page Russell



Afb. 24: Ariana Page Russell, *Inevitable*, 2005



Afb. 25: Ariana Page Russell, *rrrrr*, 2005

Haar werk roept onrechtstreeks ook beelden op van automutilatie, waarbij men zichzelf fysiek kerft om de innerlijke pijn weg te drukken.

Op de werken 'rrrrr' en 'ooooo' zijn de geluiden afgebeeld die het lichaam kan maken (vb. 'rrrrr' vertering van voedsel in de darmen (afb. 25))

<https://www.skintome.com/about/>
> 2 filmpjes over Ariana Page Russell en haar 'huidkunst' (ook een Ted-talk)



Afb. 26: Ariana Page Russell, *ooooo*, 2005

OPDRACHT 26: De huid als ervaringsdocument

a. Hoe kan de huid een ervaring (van schaamte, van pijn, ...) weergeven?

Blozen- schaamte, pijn - blauwe plek, bruinen/verbranden- zon, enz.

b. Hoe kun je de huid versieren?

Henna, tattoo, piercing, oorbel, make-up, ...

c. Welke tatoeage zou jij zelf laten zetten? Leg uit waarom? Teken je favoriete tatoeage.

d. Wat vind je ervan dat de kunstenaar haar huid gebruikt als kunstwerk? (afb. 24-26)

Het begrip **performance** wordt in het theater en de beeldende kunst gebruikt als verzamelnaam voor muzikale, beeldende of uitgesproken fysieke optredens, waarbij taal een ondergeschikte rol speelt en die vaak kort van duur zijn. "Performance art" is een kunstvorm die elementen van theater, muziek en beeldende kunst combineert.

Zie ook: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Performance>

e. Is afb. 26 een performance of een foto?

De foto's van Russell zijn geen performance in de zin dat er geen publiek bij is wanneer ze gemaakt worden. Het is wel een fysiek optreden waarvan een foto wordt gemaakt. Een momentopname (foto) van een huidaandoening. Het is ook een artistieke actie. Dus in die zin is het wel een performance.

De huid als document

Afb. 27 : De Nuer, een stam in het zuiden van Soedan en Ethiopië brengen littekens aan op het gezicht wanneer jongens of meisjes volwassen worden. Bij jongens gebeurt dat meestal in de vorm van zes horizontale lijnen, maar ook een stippenpatroon komt vaak voor, meestal bij vrouwen.

Zie ook: <https://en.wikipedia.org/wiki/Scarification>



Afb. 27: lichaamsversiering in Soedan en Ethiopië

OPDRACHT 27: Lichaamsversiering of verminking?

a. Wat is het verschil tussen de lichaamsversiering van de Nuer-stam in Soedan/Ethiopië en de 'huidkunst' van Ariana Page Russell?

Bij de Nuer-stam in Afrika vertellen de littekens over de mijlpalen in iemand leven, zowel van mannen als vrouwen, bv. overgang naar puberteit, huwelijk, kinderen. De kunst van Russell is vrijwillig op de huid aangebracht door haarzelf en gaat ook weer weg.

b. Zijn de kunstwerken van Russell op haar huid zelfverminking?

Zie ook: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Automutilatie>

Russell doet zichzelf geen pijn en de striemen verdwijnen ook weer. Ze doet het voor de kunst.

c. En de lichaamsversiering van de Nuer, is dat verminking?

Het zijn blijvende littekens en het doet pijn. Maar ze hebben wel een betekenis en degene met de littekens voelt zich deel van de groep en volwassener (vanwege de overgangsrite).

Katrien Hofman

Katrien Hofman zoekt steeds de kleine verhalen van de mensheid op. Ze exploreert op een kritische maar inlevende manier de kleine kantjes van de mens. Zo onderzoekt Katrien op een sociologische, antropologische manier dwangmatige verzamelaars. Op miniatuurschaal bouwt ze huisjes volgepropt met specifieke verzamelingen. Door de kleine schaal, dwingt Katrien de toeschouwer om zelf op onderzoek te gaan naar antwoorden op vragen zoals 'wat is de norm voor menselijk gedrag?' en 'hoe maakbaar is de mens?'

Daarnaast werpen de 'Hoarding Dollhouses' een kritische blik op de huidige consumptiemaatschappij waar wegwerpgoederen vaak een substituuat zijn voor mentaal welzijn. Deze fascinatie voor verwoede verzamelaars komt voort uit haar eigen familiegeschiedenis; ze herwerkt de levensverzameling van haar oudtante 'Tante Wieze'.

Naar een tekst van Katrien Hofman



Afb. 28: Katrien Hofman, Hoarding dollhouse 2, 2021

OPDRACHT 28:

Verzamelen: postzegels, stripboeken, voetbalplaatjes

a. Wat zie je?

Een huis van een dwangmatige verzamelaar (bv een verzameling van de krant 'De Morgen').

b. Wat betekent het volgens jou?

Door de kleine schaal, dwingt Katrien de toeschouwer om zelf op onderzoek te gaan naar antwoorden op vragen zoals 'wat is de norm voor menselijk gedrag?' en 'hoe maakbaar is de mens?'

c. Heb jij zelf ooit iets verzameld of heb je op dit moment een verzameling?

d. Wat vind jij boeiend aan de voorwerpen die jij verzamelt?

e. Is jouw verzameling een ontsnapping aan de werkelijkheid/het dagelijkse leven?

f. Wat zou jij zelf kunnen doen aan het tegengaan van de 'wegwerpmaatschappij'?

Minder plastic gebruiken (bv. glazen waterflesje gebruiken), goed recycleren, geen afval in de natuur werpen, tweedehands kleding kopen, voedselverspilling tegengaan...

g. Maken spullen (kleren, X-box, de nieuwste smartphone) volgens jou gelukkig?

h. Zoek het woord 'sociologisch' op op het internet. Wat is er sociologisch aan het werk van Hofman?

Sociologen bestuderen mensen en hun gedrag in hun sociale omgeving, in relatie tot de heersende cultuur, de bestaande maatschappelijke structuren en aanwezige machtsstructuren. Praktisch gezien betekent dat de bestudering van het dagelijkse leven van mensen en het functioneren van mensen in hun omgeving, sociale verbanden, gezinsstructuren, religieuze verbanden, wetten, normen en waarden, rolpatronen en culturele verbanden. Het gedrag van mensen (het verzamelen van spullen) in relatie tot de maatschappij wordt bestudeerd door Hofman.

i. Zoek het woord 'antropologisch' op op het internet. Wat is er antropologisch aan het werk van Hofman?

Antropologie (menskunde of mensleer) is een wetenschap die de mens in al zijn aspecten, zowel fysiek als cultureel, bestudeert. De mens wordt bestudeerd in zijn eigen habitat (woonomgeving).

DOE-OPDRACHT 29: Maak zelf een poppenhuis

Maak zelf een poppenhuis van iemand die iets obsessief verzamelt (huisdieren, postzegels, munten, boeken, kunst, legervoerwerpen (bv. van de Tweede Wereldoorlog), poppen, smurfen, sieraden, teddyberen, schelpen, enz.)

Verzamelstoornis als ziekte

Een verzamelstoornis, naar het Engels ook wel hoarding genoemd (vandaar de titel van het kunstwerk 'hoarding dollhouse'), is een psychiatrische aandoening die volgens de DSM-5 behoort tot het obsessieve-compulsieve spectrum. Er is sprake van persisterende moeilijkheden met het bijeenbrengen en weggooien van bezittingen. De woning van een dwangmatige verzamelaar kan zo overvol raken, dat er geen ruimte voor normale bewoning overblijft. Verzamelstoornis veroorzaakt leed bij de verzamelaar en wordt geassocieerd met verschillende gezondheidsrisico's, slecht functioneren, economische lasten en nadelige gevolgen voor familie en vrienden. Je ziet dat wel eens in tv-programma's waarin het verzamelen bijna het leven van de persoon lijkt over te nemen. Maar dit moeten we even nuanceren: bij sommige mensen is de verzamelwoede niet psychiatrisch en gewoon een vorm van nostalgie of een zoeken naar een doel in het leven, of een soort van zekerheid in het leven.

OPDRACHT 30: Verzamelwoede

a. Ken jij iemand die lijdt aan deze verzamelstoornis?

b. Waarom zou iemand (bijna) alles willen bewaren?

Om controle te hebben over zijn omgeving. Uit nostalgie. Als herinnering. Als hobby. Als obsessie (verzamelwoede).

c. Is verzamelwoede een obsessie of een passie?

Bij sommige mensen lokt het chaos uit, bij anderen geeft het net een vorm van rust.

d. Zijn er dingen die jij nooit zou weggooien?

e. Welke dingen zou jij als eerste redden bij een brand?

f. Ken jij iemand met een bijzondere verzameling? Wat verzamelt diegene?

Maaike Leyn

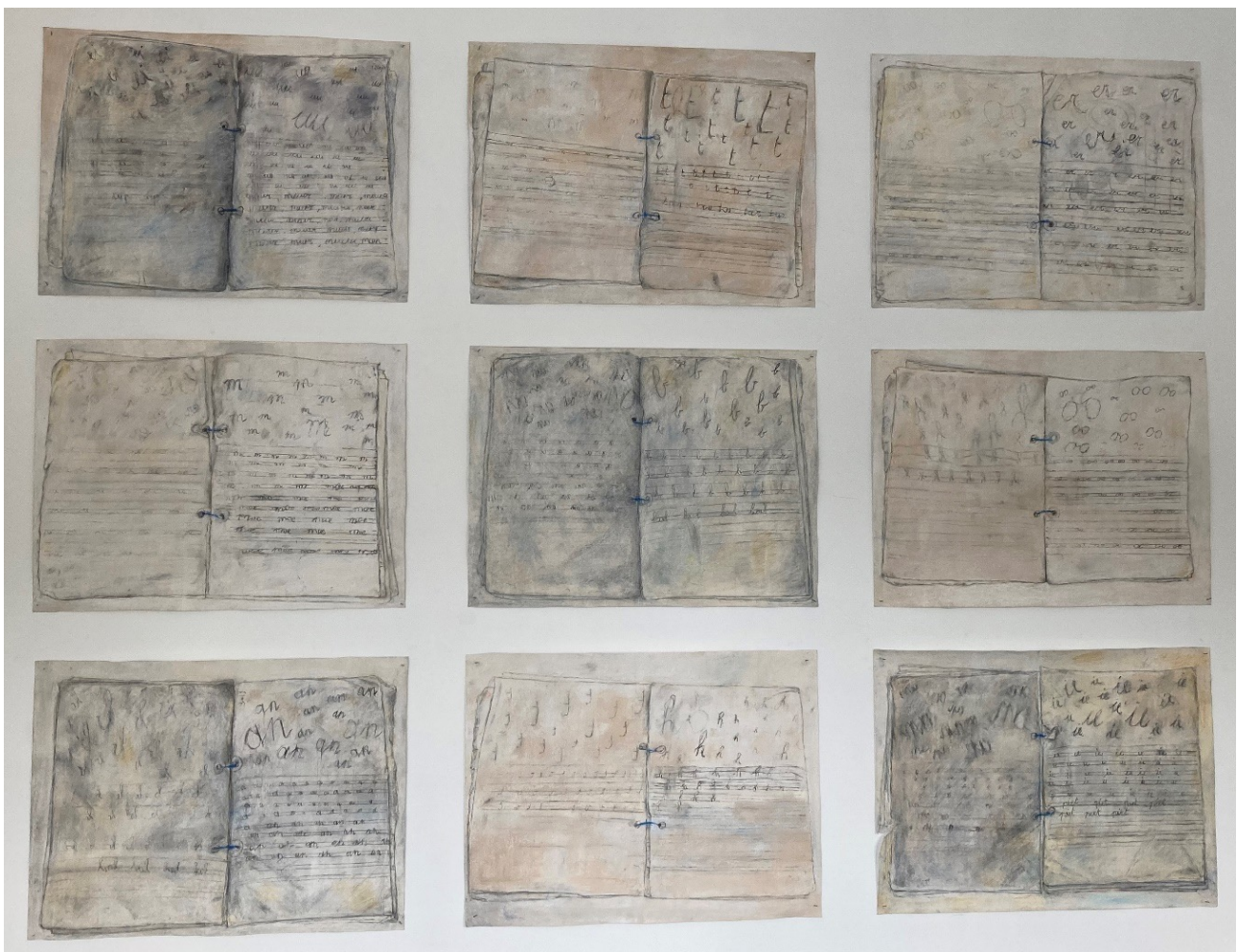
Tijdens een opruimactie ontdekt Maaike Leyn haar schrift uit het eerste leerjaar met eerste letters. De visuele poëzie van deze aarzelende eerste stappen in de wereld van het schrift intrigeert haar: de kromme hulplijnen, de letters nog zoekend naar vorm.

Veertig jaar later tekent ze bladzijde per bladzijde over. Ze verplaatst zich in het oog van de analfabeet die kijkt naar de vorm van de letter die hij nog niet kent, maar zich probeert eigen te maken. Zoals een kind de vorm van letterlussen imiteert, ontleedt en herhaalt de tekenaar de vorm van een object op zijn tekenblad.

Al tekenend komen de herinneringen haar terug voor de geest en voelt ze zich een archeoloog van het eigen verleden. Wat vond ze die inwijding in de wereld van het alfabetisme magisch: de geperforeerde gaatjes die we verstevigden met ringen, de blauwe bic, de liniaal om lijntjes te trekken, het ouderwetse behangpapier als kافت voor haar schriftje, en last but not least: de mystieke tekens zelf.

Als kleuter-analfabeet ben je nog puur, het resultaat van je eigen DNA. Maar eens je leert schrijven, raak je meer en meer gecultiveerd, meer en meer 'nurture'.

Naar een tekst van Maaike Leyn



Afb. 29: Maaike Leyn, *Mijn eerste letters*, pastel/houtskool op papier, 2020

OPDRACHT 31- Woorden als toegang tot de wereld

- a. Herinner jij nog dat je leerde schrijven?
- b. Hoe voelde dat?
- c. Wat kon je als eerste schrijven?
- d. Wat was toen je lievelingsboek?
- e. Wat is nu je lievelingsboek?
- f. Wat is je lievelingswoord in je moedertaal?

Maaïke Leyn: *"Hoe kan ik een portret maken van mezelf als ik een vreemde ben voor mezelf? Om mezelf beter te begrijpen dook ik in mijn eigen verleden. Want in je kindertijd ben je nog één en al "nurture", minder "culture", ben je het resultaat van je eigen DNA, je authentieke blauwdruk. Als een archeoloog ging ik op zoek naar materiële bronnen uit mijn persoonlijk verleden en zo vond ik mijn schriftje terug uit het eerste leerjaar."*

Nature-nurture

Het nature-nurture-debat (aanleg-opvoedingsdebat) is de discussie omtrent de oorsprong van de eigenschappen van een individu. In deze discussie bestaan meerdere standpunten, die variëren tussen twee extremen:

- Nature: alle eigenschappen van het individu zijn bepaald door aanleg, bijvoorbeeld het genetisch materiaal.
- Nurture: alle eigenschappen van het individu zijn bepaald door opvoeding, voornamelijk door de leefomgeving.

OPDRACHT 32: Nature-nurture

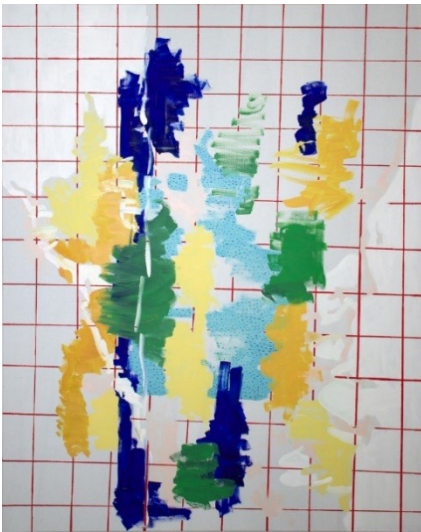
- a. Denk jij dat de eigenschappen van een individu bepaald worden door de genen of door de leefomgeving, of tellen beide mee? Waarom?
- b. Wat denk je dat bij jezelf meer invloed heeft gehad: aanleg of opvoeding?

Emma Mortier

Mortiers werkproces begint met observaties van een context. Als ze bijvoorbeeld naar de zee kijkt, observeert ze alle mogelijke kleurweergaven die kunnen voorkomen. De constante beweging van het water en andere natuurlijke elementen maken het bijna onmogelijk voor een schilder om de zee vast te leggen. Dit is een van de redenen waarom ze zich aangetrokken voelt om dit tafereel te schilderen. In deze schetsen hebben kleur en vorm voorrang.

Het zijn representaties van de vluchtige werkelijkheid die de zee is, en waar ze tijdens het schilderen altijd achter lijkt te blijven. Daarna worden deze omgezet in collages en vervolgens vertaald naar een groter schilderij. Nu de zee een nieuwe levensvorm heeft gekregen op het doek, neemt het olieverfschilderij het over van het eindeloos bewegende water.

Naar een tekst van Emma Mortier



Afb. 30: Emma Mortier, zonder titel, olie op doek, 2021



Afb. 31: Emma Mortier, zonder titel, olie op doek, 2021



Afb. 32: Emma Mortier, zonder titel, olie op doek, 2021

OPDRACHT 33: De zee in al haar kleuren en vormen



Afb. 33: Ludolf Bakhuysen, Oorlogsschepen tijdens een storm, ca. 1695



Afb. 34: Hokusai, De grote golf van Kanagawa, ca. 1830



Afb. 35: J.M.W. Turner, Het slavenschip, 1840

a. Beschrijf de verschillende manieren hoe op afb. 33, 34, 35 de zee wordt weergegeven. Hoe is het geschilderd of getekend (gedrukt)? Welke diverse technieken worden er gebruikt? Evt. kun je de afbeeldingen opzoeken op Wikipedia.

Afb. 33: realistische weergave uit de Gouden Eeuw in de Noordelijke Nederlanden. Woelige zee en dramatische lucht. Olieverf.

Afb. 34: houtsnede, de golf wordt lineair weergegeven (met nadruk op de lijn). In de verte zie je de berg Fuji.

Afb. 35: 'Het Slavenschip' (slaven die overboord gegooid worden en sterven) olieverf op doek, de zee en de lucht vloeien in elkaar over; het is impressionistisch/romantisch geschilderd.

b. Vergelijk nu de afb. 33, 34, 35 met de afb. 30, 31, 32 van Emma Mortier. Wat vind jij de beste weergave van de zee? Waarom?

Brigitte Zaman

Sperwer (Lokeren) biedt zorg aan volwassenen met een beperking in Lokeren. Ze bieden ondersteuning op vlak van werken, wonen en/of vrije tijd.

Brigitte Zaman (°1963) werkt in atelier De Sperwer en heeft een zeer herkenbare stijl. Ze schrijft ellenlange brieven (geschriften) naar kennissen, begeleiders, vrienden en familie. Ook de koning en de weerman worden aangeschreven. In haar schrijven herleidt ze de letters en woorden naar verschillende lijnen die voor haar dienst doen als zinnen. Deze schrifturen worden vaak afgewerkt door materialen zoals acryl, houtskool en inkt. Haar schetsboek vindt ze het belangrijkste werkinstrument.

Naar een tekst van Atelier De Sperwer te Lokeren



Afb. 36: Brigitte Zaman



Afb. 37: Brigitte Zaman

DOE-OPDRACHT 34: Schrijf een brief!

Schrijf een brief van 1 A4 naar een vriend, familielid, (ex-)geliefde, idool, de koning, de weerman, iemand anders. Jij mag kiezen! Beschrijf wat je altijd wou zeggen, maar nooit gezegd hebt. Vraag wat je wil.

OPDRACHT 35: ALGEMENE OPDRACHT:

kunstwerken pariëtale kwab

Hoe zijn de kunstwerken die getoond worden bij de pariëtale kwab een voorbeeld van de functies van die hersenkwab, namelijk: taal - inzicht in omvang, kleur en vorm - lezen- rekenen-schrijven?

Ariana Page Russell: taal, lezen, schrijven

Katrien Hofman: inzicht in omvang

Maike Leyn: schrijven

Emma Mortier: inzicht in kleur en vorm

Brigitte Zaman: schrijven (schetsboeken) & inzicht in kleur en vorm

Kunstenaars in de occipitale kwab

(visuele associatie-perceptie en herkenning- visuele interpretatie)



Afb. 38: Lieze De Middelair, Pattern II, 2020

Lieze Demiddeleir

White bodies n°5 maakt deel uit van de reizende reeks 'White bodies nr 5'.

In deze serie hebben de sculpturen geen vaste sokkel of opstelling. Ze reizen rond en eisen ongevraagd een plek op in de openbare ruimte. Elke ruimte kan dienen als sokkel, de compositie kan steeds opnieuw worden opgebouwd. Er ontstaat een contrast tussen de standvastigheid van de sculptuur en de vergankelijkheid van de actie.

Op die manier krijgen sculpturen, die vaak als statische objecten worden beschouwd, dezelfde vergankelijkheid als het menselijk lichaam. De witte, fragiele objecten komen terecht in de harde omgevingen van de bouwwerven. Visueel kan het contrast niet groter, de omarming van het tijdelijke hebben de sculpturen en de omgeving gemeenschappelijk. Voor deze tentoonstelling brengt Lieze een stelling naar binnen en creëerde haar eigen bouwverfomgeving als een verwijzing naar de wereld waarin zij normaal gesproken een plaats voor haar sculpturen opeist.

Naar een tekst van Lieze Demiddeleir

OPDRACHT 36: Pattern II

a. Welke vormen van het menselijk lichaam zie je terug in de witte afgietsels op de gele balken (afb. 38)?

schouderbladen, sleutelbenen (van vrouwen vermoedelijk)

b. Wat is een ready made? Zie opdracht 23. Gebruikt De Middelair in haar werken ready made's?

Ja, Lieze gebruikt materialen van bouwwerven, zoals de gele balken op afb. 38.

c. Vergelijk de werken van Lieze De Middelair met de werken van Edith Ronse (afb. 13-16). Wat zijn de verschillen? En wat de overeenkomsten?

Overeenkomsten: Het lichaam is het onderwerp. Ze tonen beide delen van het menselijk lichaam in een verstilde pose.

Verschillen: Het materiaal dat gebruikt wordt voor de lichaamsdelen is verschillend. Lieze gebruikt gips (afb. 39+40) en was (afb. 38). Edith gebruikt kunststof.

Lieze gebruikt objecten uit de bouw als sokkels en ook complete bouwwerven als context voor haar werken. Edith gebruikt geen of sokkels in de traditionele zin van het woord voor haar werken.

Bij Edith zijn het soms meerdere lichamen (bv. van een man en een vrouw) en bij Lieze is het een enkel lichaam dat wordt afgebeeld.

Lieze gebruikt haar eigen lichaam.



Afb. 39: Lieze Demiddeleir, *White Bodies n°5*, 2020



Afb. 40: Lieze Demiddeleir, *White Bodies*, 2020

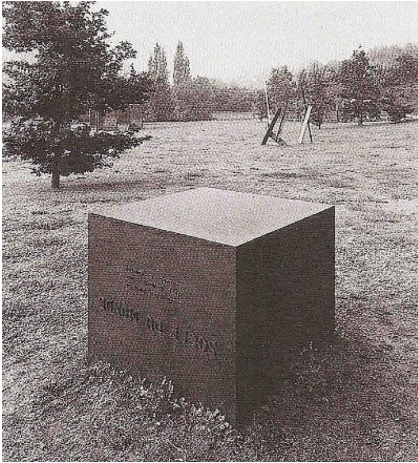
OPDRACHT 37: De Sokkel

Welke voorwerpen zou je kunnen gebruiken als sokkel?

Een auto, een computer, een tv, een steen, een kast, een tafel, een bed, een zuil, etc.

DOE-OPDRACHT 38: Jij als kunstwerk

Doe alsof je zelf een kunstwerk bent dat op een sokkel staat. Welke houding neem je aan? Wat beeld je uit? Wat is je boodschap aan de wereld? Post het op Facebook/Instagram. Gebruik de #Passie/Obsessie.



Afb. 41: Piero Manzoni, *De sokkel van de wereld (Hommage aan Galileo)*, 1961, 82 x 100 x 100 cm, Hering Museum of Contemporary Art, Herning, Denemarken

OPDRACHT 39: De sokkel van de wereld

In 1960 zette de Italiaanse kunstenaar Piero Manzoni de wereld letterlijk op zijn kop: hij voorzag de aarde van een omgekeerde sokkel.

Wat vind je van de 'sokkel van de wereld' (afb. 41) van de Italiaanse kunstenaar Manzoni?

OPDRACHT 40: Haar eigen lichaam

a. Lieze gebruikt haar eigen lichaam. Zo wordt het beeldhouwwerk een persoonlijk verhaal. Ons menselijk lichaam verandert constant, daardoor zijn haar sculpturen een snapshot van het lichaam. Dit staat in contrast met het klassieke, solide karakter van een beeldhouwwerk.

Zou jij je eigen lichaam gebruiken voor een kunstwerk?

b. Post jij foto's van je eigen lichaam op social media? Waarom wel/niet?

De digitale tekening van de kunstenaars

De digitale tekening (afb. 40) begeeft zich op het speelveld tussen werkelijkheid en illusie. Hoewel De Middeleir haar sculpturen regelmatig op bouwerven plaatst, verraden de schaal en de verhoudingen in dit beeld zijn ware aard: geconstrueerd door de kunstenaar. De foto roept de vraag op "Is dit echt?"

OPDRACHT 41: Fake?

Lees de tekst hierboven (De digitale tekening van de kunstenaars). Wat vind je hiervan?

OPDRACHT 42: ALGEMENE OPDRACHT: kunstwerken occipitale kwab

Hoe zijn de kunstwerken die getoond worden bij de occipitale kwab een voorbeeld van de functies van die hersenkwab, namelijk: visuele associatie-perceptie en herkenning- visuele interpretatie?

Lieze Demiddeleir: visuele associatie-perceptie en herkenning- visuele interpretatie

Kunstenaars in de temporale kwab

(auditore associatie- leren-geheugen- bewustzijn van muziek)

Colin H. Van Eeckhout & Jean-Marie Massou

video in citernes

Frontman van de band Amenra, Colin H. Van Eeckhout, laat zich inspireren door het werk van Jean-Marie Massou. Massou wacht midden in een woud in de Lot (FR), op de komst van buitenaardse wezens. Intussen zingt hij, graaft tunnels, graveert stenen, maakt collages uit tijdschriften - al veertig jaar lang in totaal isolement zonder de geringste vorm van menselijk contact. Zijn klaagzangen legt hij vast op cassettes om de mensheid te waarschuwen voor de ecologische ramp, overbevolking en de nakende implosie van de zon.

Video gemaakt in 2019 door La Belle Brute.

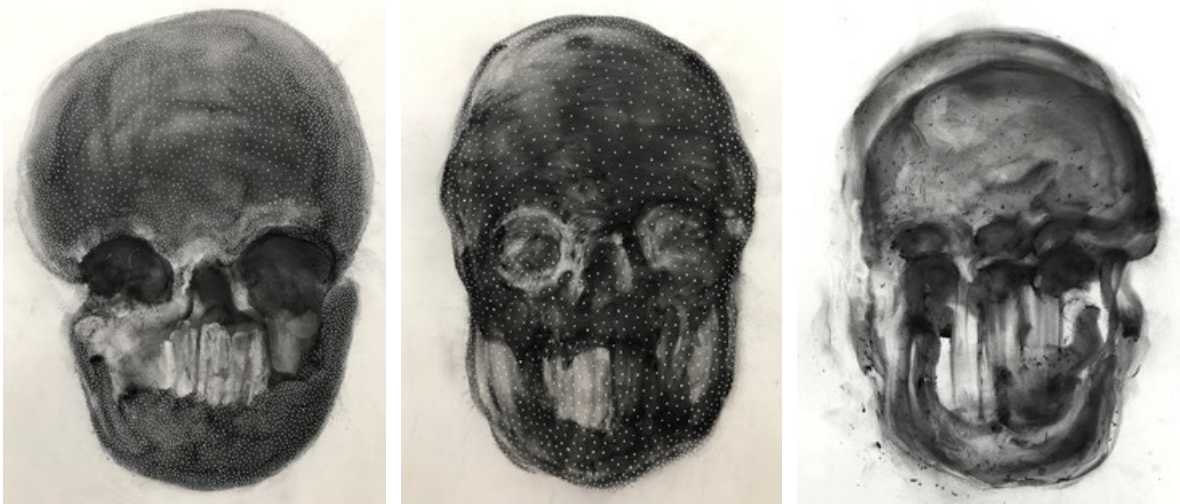
Naar een tekst van Krankland

OPDRACHT 43: Klaagzangen

Is het obsessieel wat Massou doet? Of geeft het hem misschien rust, een houvast? Net zoals een boek over je leven schrijven, wil hij op die manier wel iets nalaten na zijn dood? Hij is onlangs gestorven.

Hij creëert zijn eigen universum in het bos. Dit geeft hem waarschijnlijk houvast en rust, maar hij is wel obsessief in wat hij doet. Hij laat een boodschap achter (via o.a. cassettes) voor de mensheid.

Benny Luyckx



Afb. 42: Benny Luyckx, *FINDS*, houtskool en pigment op papier, 2021

Benny Luyckx verwijst in zijn werk dikwijls naar de confrontatie van de mens ten opzichte van de natuur. Utopische denkbeelden, het aards paradijs en de woeste natuur worden in relatie gezet met de rationele lijn in de wetenschap.

In deze reeks hoofden (*FINDS*) refereert hij aan het steeds wederkerend thema van de schedel in de kunstgeschiedenis. Schedels attenderen de kijker dikwijls op de dood, vergankelijkheid en de vluchtigheid van schoonheid en verleiding van aardse geneugten.

Hij demonstreert de schedels als gevonden archeologische artefacten, als een tijdsdocument waar de wetenschap onderzoek op kan doen. Allen hebben een verschillende vorm door evolutie, maar zijn ook letterlijk door het leven 'vervormd' door de druk van de aarde of stenen waaronder ze gevonden zijn.

Maar de schedels kregen ook een emotionele 'deuk', door wat hen psychologisch tekende in hun leven en van hen letterlijk een andere mens maakte. In de schedel ontstaan immers onze gedachten, verlangens, dromen en utopische denkbeelden. Maar ook onze trauma's, ons verdriet en verlies kunnen onze persoonlijkheid of onze innerlijke huishouding stevig uit balans wrikken.

Naar een tekst van Benny Luyckx

OPDRACHT 44: De Schedel

a. Wat symboliseert een schedel voor jou?

De dood, vergankelijkheid, de medische wetenschap, gevaar (giftig), vanitas, etc.

b. Zoek op internet op wat een vanitas-schilderij is? (afb. 43)

Het woord **vanitas** is Latijn en betekent ijdelheid en leegheid (denk aan het Engelse 'vanity').

Met bijvoorbeeld schedels (verwijzing naar de dood), rottend fruit, verwelkte bloemen en vlinders (symbolen voor verval), zeepbellen (die de korte duur van het leven en de plotsheid van de dood), een bijna opgebrande kaars, rook, horloges en zandlopers (die eveneens de kortstondigheid van het



Afb. 43: *Vanitas-stilleven*

leven aangeven); en muziekinstrumenten (die de kortstondigheid en de vergankelijkheid van het leven symboliseren (muziek is ook maar tijdelijk)). Met vergane boeken, klokken of omgevallen glazen wordt de ijdelheid, tijdelijkheid en zinloosheid van het aardse gevisualiseerd. Gepelde citroenen en zeevruchten kwamen ook vaak voor op vanitasstillevens, omdat deze, net als het leven, aantrekkelijk waren om naar te kijken, maar een bittere smaak hadden.

c. Welke voorwerpen worden vaak gebruikt in een vanitas-schilderij?

zie vraag b

d. Wat is het verband tussen het werk van Damien Hirst, *For the Love of God*, 2007, (White Cube Gallery, Londen, afb. 44) en het vanitasstilleven?

Het werk bestaat uit een met diamanten bedekte schedel. De schedel komt ook vaak voor op vanitasstillevens. De diamanten zouden kunnen verwijzen naar een te materialistische levensstijl. De boodschap van vanitasstillevens is vaak 'gedenk te sterven' (memento mori). Dus hoe rijk je ook bent, toch komt aan het leven een einde. In dit werk is de rijkdom weergegeven door de diamanten en de dood door de schedel.

<https://www.groene.nl/artikel/for-the-love-of-god>

e. Hoe vormen schedels een link naar geheugen en geschiedenis?

Ze worden vaak opgegraven bij archeologische opgravingen (link naar geschiedenis). In de schedel ontstaan immers onze gedachten, verlangens, dromen en utopische denkbeelden. Maar ook onze trauma's, ons verdriet en verlies worden erin opgeslagen (ons geheugen).



Afb. 44: Damien Hirst, *For the Love of God*, 2007, (White Cube Gallery, Londen)

OPDRACHT 45: ALGEMENE OPDRACHT:

kunstwerken temporale kwab

Hoe zijn de kunstwerken die getoond worden bij de temporale kwab een voorbeeld van de functies van die hersenkwab, namelijk: auditore associatie- leren-geheugen- bewustzijn van muziek?

Colin H. Van Eeckhout & Jean-Marie Massou: geheugen, bewustzijn van muziek

Benny Luyckx: geheugen

Kunstenaars Studio Borgerstein

STUDIO BORGERSTEIN (Sint-Katelijne-Waver) is een artistieke werkplek voor beeldend kunstenaars onder de vleugels van Borgerstein vzw. Ze biedt mensen met een artistieke gave een platform om eigen werk te creëren en naar buiten te brengen.

Het atelier werd in 2009 opgericht om een vijftal kunstenaars van Borgerstein vzw een aangepaste omgeving aan te bieden. Zij waren dus de rechtstreekse aanleiding om het atelier op te starten. STUDIO BORGERSTEIN bestaat ruim 10 jaar en er werken 24 kunstenaars.

De kunstwerken van de kunstenaars van Studio Borgerstein hangen doorheen de Tentoonstellingszaal, bijbehorend bij het proces (Verstrepen), of bij de diverse hersendelen.

Kunstenaars: Georg Verstrepen, Wytze Hingst, Monica Laroche, Jan Wuyts, Carlo Buyck, Sven Langhmans

Georg Verstrepen (in de gang)



Afb. 45: Georg Verstrepen, Gele camion Scania, potlood, acrylverf en posca op papier

Georg (°1970) werkt sinds 2009 in studio Borgerstein. Hij heeft een uitgesproken passie voor bijna alles wat rijdt, vaart of vliegt. De voorbije jaren tekende hij een uitgebreid oeuvre bij elkaar bestaande uit schepen, auto's, vrachtwagens, helikopters en vliegtuigen. Hij doet dit letterlijk met horten en stoten, maar uiteindelijk verschijnen de machines minutieus en gedetailleerd op zijn blad. Niets wordt over het hoofd gezien. Alle knopjes, lichtjes en draadjes van zo'n voertuig zijn aanwezig in de tekeningen van Georg.

Tijdens het opbouwen van een nieuw werk, werkt Georg het liefst met een gewoon potlood op papier. De voertuigen worden steeds in zij- of vooraanzicht getekend zodat het werk bijna een soort gebruiksaanwijzing wordt. Vroeger bleven zijn tekeningen veelal in potlood, tegenwoordig besluit hij vaker kleur toe te voegen. Op dynamische wijze wisselt Georg af tussen potlood, kleurpotlood, verf, inkt en stift.

Naar een tekst van Studio Borgerstein te Sint-Katelijne-Waver

OPDRACHT 46: Voertuigen van de geest

Hoe zijn de tekeningen van Georg Verstrepen bijna bouwtekeningen voor de fabriek?

Ze geven minutieus weer welke onderdelen er aanwezig zijn op de voertuigen.

Monica Laroche



Afb. 46: Monica Laroche

Diverse werken, Materiaal: acrylstift/acrylverf en balpen op papier

Monica, al sinds 2009 kunstenaar bij Studio Borgenstein, maakt schrijfkunst. Dit is de naam die ze zelf geeft aan haar werk.

Haar teksten gaan over het wel en wee van Monica: wat ze leuk en lekker vindt en wat niet of wat ze heel graag wil kopen in de stad. Ze noteert haar dromen en wensen en soms ook haar frustraties in volle zinnen op papier. Zo schrijft Monica gaandeweg aan zichzelf.

Ook meisjesbladen zoals Joepie en Dag Allemaal vormen een belangrijke aanvulling bij haar werk. De artikelen maken Monica warm van binnen en worden integraal overgeschreven.

Haar schrijfkunst bestaat uit verschillende lagen in verschillende kleuren, al werkt ze soms ook enkel met één kleur balpen. Hierdoor is haar autobiografie voor ons niet volledig leesbaar en blijft de kunstenaar een klein mysterie.

In haar tekeningen zien we vaak verliefde mensen. Al tekenend en schrijvend zoekt ze de grenzen op van naaktheid in haar beeldend werk.

Naar een tekst van Studio Borgenstein te Sint-Katelijne-Waver

OPDRACHT 47: Schrijfkunst

a. Waar gaan de verschillende kunstwerken van Monica Laroche over?

Haar kunstwerken en teksten gaan over het wel en wee van Monica: wat ze leuk en lekker vindt en wat niet of wat ze heel graag wil kopen in de stad. Ze noteert haar dromen en wensen en soms ook haar frustraties in volle zinnen op papier. Zo schrijft Monica gaandeweg aan zichzelf.

b. Hoe zijn de werken van Monica een document van haar eigen leven?

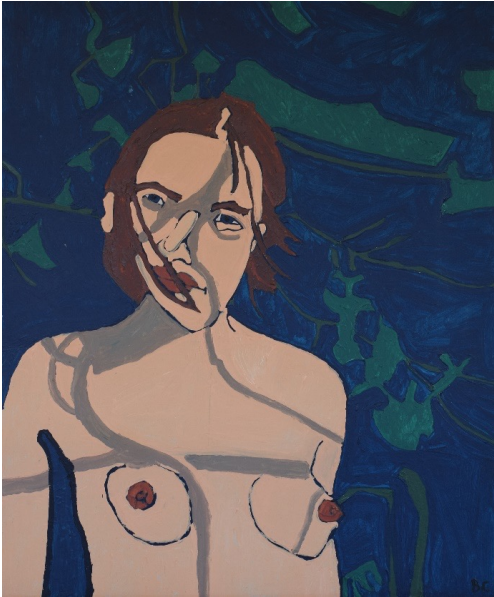
Ze geeft weer waar ze mee bezig is: bv. seksualiteit ontdekken/ervaren op afb. 46.

c. Is Monica eerder beeldend kunstenaar of schrijfster, of beide?

Ze is zowel kunstenaar als schrijfster. Ze schrijft obsessief haar belevenissen/meningen op. De teksten zijn niet literair, maar wel van waarde voor de kunstenaar: misschien ordenen ze haar leven?

d. Hoe vormen meisjesbladen een inspiratie voor Monica?

De artikelen in die bladen worden overgeschreven door Monica.



Afb. 47: Carlo Buyck

Carlo Buyck

Carlo (°1974) is pas sinds de zomer van 2019 actief als kunstenaar bij Studio Borgerstein, maar dat zou je niet zeggen. Ook in zijn vrije tijd is Carlo steeds aan het schilderen en tekenen.

Carlo maakt graag grote schilderijen. Soms op karton, soms op papier, bijna altijd met acrylverf. Af en toe werkt hij met houtskool of pastelkrijt. Hij kan erg goed observeren en waarneemen, maar maakt van elk werk zijn eigen interpretatie. Carlo heeft een heel eigen stijl en lijnvoering die erg expressief is. De personages die hij weergeeft hebben veel karakter en zijn vaak mysterieus. Soms hoor je Carlo gniffelen terwijl hij aan het werk is, puur van plezier, maar ook omdat hij veel humor in zijn werk steekt.

Naar een tekst van Studio Borgerstein te Sint-Katelijne-Waver

DOE-OPDRACHT 48: Maak een portret

Maak een portret van iemand in je omgeving en gebruik een expressieve lijnvoering zoals Carlo Buyck. Post het op Facebook/Instagram. Gebruik de #Passie/Obsessie.

Sven Langhmans

Sven (° 1976) is sinds 2009 een productief kunstenaar bij Studio Borgerstein. Zijn inspiratie haalt hij uit diverse series van de jaren tachtig die hij verzamelt op DVD. Via het internet speurt hij naar afbeeldingen van zijn favoriete helden zoals David Charvet, Sylvester Stallone of MacGyver. Hij herhaalt de verschillende settings en poses van de acteurs zo vaak dat hij perfect en blindelings een David Hasselhoff uit zijn mouw schudt.

Svens werk typeert zich door zijn typische lijnvoering en realistisch kleurgebruik. Zijn vroege werk was meestal met pastelkrijt, maar de laatste jaren werkt hij vaker met ecoline, acrylverf en zwarte pen.

Samen met beeldend kunstenaar Peter Van Ammel werkt hij regelmatig samen. Ze bouwen een correspondentie op waarbij er een koker met werk aan elkaar wordt verstuurd via de post en werken zo verder op elkaars kunstwerken.

Naar een tekst van Studio Borgerstein te Sint-Katelijne-Waver



Afb. 48: Sven Langmans, 2 Baywatch personages op het strand, acryl, ecoline en stift op papier

OPDRACHT 49: De tv als inspiratie

a. Wat betekent 'collectief geheugen'?

Collectief geheugen is een verzameling herinneringen die groepen mensen gemeenschappelijk hebben. Zij bewaren deze beelden, zowel bewust als onbewust, in hun geheugen. Er zijn talloze iconische foto's die in het gezamenlijke geheugen zijn opgeslagen, zoals van The Beatles, de eerste mensen op de maan (Neil Armstrong en Buzz Aldrin), de vrijlating van Nelson Mandela en de val van de Berlijnse Muur in 1989. De media, het onderwijs of verhalen van anderen vormen de basis van het collectief geheugen.

b. Hoe zie jij de invloed van televisie op ons collectief geheugen?

TV, Netflix en andere streamingdiensten (in de toekomst) en deze maken deel uit van ons collectief geheugen. Baywatch, Sesamstraat, FC De Kampioenen, Seks & the City, Friends, etc.: maken allemaal deel uit van ons collectief geheugen.

Wytze Hingst

Wytze Hingst (° 1961) sinds 2009 actief bij Studio Borgerstein, maakt werken met eindeloze reeksen getallen die verwijzen naar data, uren en coderingen. De expressieve tekeningen ontstaan vluchtig en spontaan waardoor ze dikwijls chaotisch overkomen. Niets is echter minder waar. De cijfers op het blad zijn rigoureus geplaatst en alles wordt nauwgezet bijgehouden en geteld.

Wytze houdt van cijfers en heeft dan ook steevast drie rekenmachines bij zich. Hij weet precies wie wanneer jarig is en hoe oud men die dag wordt. De tijdstippen of momenten waarnaar de getallen op zijn blad verwijzen, hebben dan ook allemaal een dieper belang voor de kunstenaar, al blijven ze voor de toeschouwer vaak een raadsel. Naast cijfers verschijnen er in zijn werk ook kleurrijke arceringen.

Naar een tekst van Studio Borgerstein te Sint-Katelijne-Waver



Afb. 49: Wytze Hingst

OPDRACHT 50: Your lucky number

- Heb jij een gelukscijfer?
- Is er een getal met een speciale betekenis voor jou?

Jan Wuyts

Zowel op zijn kamer als in Studio Borgerstein bouwt Jan Wuyts (° 1952) sinds 2017 met regelmaat verder aan een omvangrijk architecturaal oeuvre. Hij heeft altijd een assortiment ballpennen op zak: rood, groen, blauw en zwart. Met grillige lijnen en ruw ingekleurde vlakken creëert hij allerhande gebouwen, in steeds andere proporties. Zo maakt hij flatgebouwen met wel zestig ramen en twaalf deuren, maar ook kleine villa's met schoorsteen en drie garagepoorten. De ramen laat hij altijd onaan-geroerd: het zijn lege vlakken met een gebrek aan gordijnen. Maar ook de bewoners zijn nooit te zien.



Afb. 50: Jan Wuyts

Jan werkt op verschillende formaten en soorten papier, maar meestal kleeft hij gerecycleerde vellen printpapier aan elkaar. Hij bevestigt deze op elkaar, tot hij een stevige en grote drager bekomt.

Naar een tekst van Studio Borgerstein te Sint-Katelijne-Waver

Ook kunstenaar Jan Fabre maakte bic-art. In 1990 bekleedde Jan Fabre het kasteel Tivoli in Mechelen met Bic-tekeningen op zijdepapier van groot formaat. In totaal worden 150.000 pennen gebruikt om de 3000m² volledig te vullen.



Afb. 51: Jan Fabre, Tivoli, 1990

OPDRACHT 51: Bic-kunst

a. Zoek op waarom Jan Fabre bic gebruikt?

De Antwerpse kunstenaar **Jan Fabre** maakte heel wat kunstwerken met enkel een blauwe Bic in de jaren '70-'80-'90.

Hij maakte tekening op doek, maar bekraste ook allerlei voorwerpen zoals kasten en lakens.

De verzameling van deze bic-artkunstwerken noemde hij 'Het uur blauw'. De naam komt van het moment tussen nacht en zonsopgang waarop het niet helemaal donker meer is, maar ook nog niet helemaal klaar. Voor Fabre is dit het moment waarop de wereld wakker wordt.

b. Waarom zou Jan Wuyts bic gebruiken?

Jan Fabre legt uit: "Het was goedkoop en handig, ik kon ze overal mee naartoe nemen en ik kon ze overal stelen." Bovendien kent Fabre op dat moment geen enkele andere kunstenaar die een balpen gebruikt. De chemische kwaliteit van de blauwe inkt, die een soort zilveren gelatine bevat, zorgt er dan weer voor dat de tekeningen niet statisch zijn, maar vloeiend worden.

DOE-OPDRACHT 52: Balpen

Maak een tekening van een gebouw. Gebruik alleen balpen (rood, groen, blauw en zwart). Post het op Facebook/Instagram. Gebruik de #Passie/Obsessie.

PIET ELSHOUTZAAL: DE MAAKBARE MENS

• over het lichaam

• interactieve werken

• belevingsexpo

In oorsprong is de mens naakt en eerlijk. Iedereen is tegelijk hetzelfde en anders. We genoten van het samenhooken rond het kampvuur in de grot. Er werd wel eens afgunstig gekeken naar een vrouwtje van een andere stam omdat ze prominent vruchtbare vormen had, maar daar bleef het bij.

De evolutie bracht ons naar de 21ste-eeuwse werkelijkheid. De tandem lichaam en geest bracht ons andere inzichten en stelde de oorsprong in vraag. Niets is zo tijdsgebonden als schoonheid.

Is ons lichaam slechts een verpakking of deel van een groter geheel? Wat is mooi zijn en welke spiegel houden wij ons zelf voor? Welke spiegel houden anderen ons voor en wat doet dat met ons?

Onze blik wordt permanent gemanipuleerd door omstaanders. Fysieke grenzen worden afgetast, lichamen worden maakbaar, te sculpteren naar een gewenst ideaalbeeld. Want allemaal hebben we dat lichaam, tegelijk hetzelfde en anders. En allemaal willen we zo graag behagen en behaagd worden.

Terwijl niks natuurlijker is dan een lichaam, wordt het toch steeds geseksualiseerd. Door een zekere preutsheid associëren we bloot direct met seks, en moet iedereen altijd kleren aan. Maar naakt is naakt. We zijn zo geboren en onder onze kleren zijn we - uiteraard - naakt.

Kleren beschermen ons, en maken ons onwetend van hoe verschillend lichamen zijn. Het gefotoshopt lichaam is de nieuwe norm.

Zijn onvolmaaktheden uit den boze? Is dit de schuld van de media, de maatschappij of leggen we onszelf te zware normen op?

Maar je lichaam is een kaart, een logboek, het vertelt over wie je bent, wat je hebt meegemaakt, wie je voorouders zijn.

De kunstenaars in deze expo zijn samengebracht door de manier waarop zij met het lichaam omgaan in hun werk. Ze vinden het lichaam opnieuw uit, omarmen imperfecties en stellen het lichaam an sich in vraag.

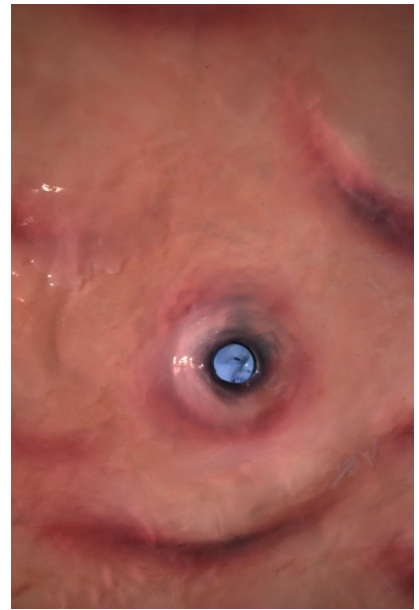
Met werk van

Pipilotti Rist | Margriet van Breevoort | Noortje de Brouwer | Elke Desutter | Kenneth Demoor
De Beeldenmakers | Filip Anthonissen | Laure Forêt | Monica Laroche

Filip Anthonissen



Afb. 52: Filip Anthonissen, *Dorst*, hout, siliconen, acrylverf, beeldschermen + 3D animatie, 2021



Afb. 53: Filip Anthonissen, detail van *Dorst*

'Dorst' is een onderzoek naar verlangen en het lijden dat daardoor veroorzaakt wordt. Het is geïnspireerd door Tanhā, het boeddhistisch concept voor fysiek en mentaal verlangen en lust. Hoe groter het verlangen, hoe meer frustratie, omdat de wereld altijd verandert en van nature onbevredigend is. Dit wordt gezien als de oorzaak van al het menselijk lijden. Het einde van Tanhā vindt plaats wanneer de persoon de "transcendente juiste kijk" heeft geaccepteerd door het inzicht in vergankelijkheid en niet-bestaan.

Het werk bestaat uit twee delen, waarbij één focust op het digitale, het andere op het ruimtelijke. We zien bodybuilders, skeletten en organische vormen op zoek naar genot en succes. Een kleine holte nodigt de toeschouwer uit bij het Houellebecqiaanse schouwspel. Het refereert ook aan Ingres 'Turks bad', maar dan oncomfortabeler. De lust en de dood als een tandem doorheen de kunstgeschiedenis.

Naar een tekst van Filip Anthonissen

OPDRACHT 53: Gluurder?

Hoe voel je je als je door het gaatje kijkt (afb. 53)?

DOE-OPDRACHT 54: Meditatie

In dit werk van Filip Anthonissen komt het boeddhistisch concept 'Tanha' aan de orde. Mediteren is ook boeddhistisch. Meditatie is een vorm van spirituele oefening, waarbij je met je ogen dicht in jezelf keert. In het Westen staat dit momenteel bekend als 'mindfulness'. Bij het mediteren leer je reflecteren over het aardse genot en het aardse lijden.

Neem 3 minuten adempauze. Wees 3 minuten stil en in jezelf gekeerd. Hoe voel je je nu?

Vind hier meer over wat meditatie is: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Meditatie>



Afb. 54:
Margriet van Breevoort,
Totem for mankind,
siliconen, 2021



Afb. 55: Margriet van Breevoort,
Bob, siliconen, 2017

Margriet van Breevoort

Van Breevoorts werk betreedt een dunne scheidslijn tussen het uitzonderlijke en het onmogelijke en laat de kijker een buitengewone wereld ervaren middels het gebruik van hyperrealistische beeldhouwtechnieken.

Met haar werk probeert ze een netwerk van tegenstellingen te benadrukken, waaronder de dialectiek tussen mens en natuur, en het organische versus het technische. Ze verwondert zich over een natuur die enkel onder voorwaarde van de mens kan bestaan. De mens is in de toekomst zo ver geëvolueerd dat hij door alle regels en structuren daadwerkelijk vierkant is geworden. Efficiënter kan niet. Hij is zelf het product geworden van zijn moderne maatschappij, ingekapseld door de technologische samenleving. We zijn onderdeel geworden van een groter organisme. Bijna als een soort Huxley-achtige dystopie, waar elk mens als product een eigen functie krijgt en niet meer leeft om te leven, maar om deze functie te vervullen voor het grotere geheel.

Tegelijkertijd verafgoden we onszelf. Wij zijn de climax van de evolutie. We kunnen alles. Wij zijn god. De losse rechthoekige mensfiguren staan als totempalen opgestapeld om zo deze futuristische mens te kunnen aanbidden.

Naar een tekst van Margriet van Breevoort

OPDRACHT 55: De natuur & de mens

a. Vergelijk de totems van Margriet van Breevoort (afb. 54) met de toren van Kenneth de Moor (afb. 60).

Ze bestaan beide uit mensen.

b. Kunnen we nog wel spreken van het 'natuurlijke' als alles wat de mens als natuur beschouwt, is beïnvloed door en bestaat bij de gratie van de mens zelf?

Natuurgebieden bv. zijn door mensen gecreëerd. Er wordt gekweekt met uitgestorven diersoorten door de mens. In feite is er bijna geen wilde natuur meer, alles is door de mens beïnvloed.

c. Staat de mens aan het hoofd van de schepping?

In de zin van de evolutietheorie van Darwin wel. De mens is het best aangepast aan zijn natuurlijke omgeving. Maar de mens maakt ook veel van zijn leefomgeving kapot.

d. Hoe zie jij de mens in de toekomst? Hoe ziet hij/zij eruit? Waar is hij/zij mee bezig? Hoe gaat de mens in de toekomst om met de natuur?

e. Wat voor gevoel krijg je als je naar de sculptuur 'Bob' kijkt?

Pipilotti Rist

Hoe zou een alternatieve pornofilm eruit kunnen zien? Een antwoord op deze vraag wordt gegeven door Pipilotti Rists video uit 1992, *Pimple of PickelPorno*. Op zoek naar een nieuwe vorm van erotiek presenteert Rist ons een grillige, vreemde lichaamswereld die duidelijk draait om seks, maar zonder de normen van pornografie toe te passen. Plezier beleven aan het kijken naar anderen betekent in *Pimple Porno* een speelse interactie met lichaamsbeelden die seks niet reduceren tot een handeling, maar juist het volledige multi-zintuiglijke spectrum van seksualiteit laten zien.

De verhaallijn van de video is net zo eenvoudig als die van een klassieke, heteroseksuele seksfilm: man en vrouw ontmoeten elkaar en hebben seks, met het hoogtepunt van geslachtsgemeenschap kort voor het einde van de film. In *Pimple Porno* is het de vrouw die het voorspel initieert, en wat zich dan voor onze ogen ontvouwt, is een associatieve reeks beelden die hun betekenis vooral onthullen door middel van natuurmetaforen.

Tegen het einde, bijvoorbeeld wanneer een licht schommelende meloen, opengesneden wordt getoond direct na het draaien van borsten, of wanneer een vinger zich met smaak in de meloen graaft, is het duidelijk dat collage en visuele metafoor een grote rol spelen in *Pimple Porno*. Voeg daarbij de intense kleuren, de vervormde en gefragmenteerde close-ups van het lichaam en de afwisseling van humoristische accessoires, en je hebt een wereld van plezier zonder weerga.

Mannelijke en vrouwelijke lichamen worden getransformeerd in een enkele, allesomvattende, erogene zone waarin tongen, borsten, penissen en vagina's ontlichaamd zweven en versmelten. Hier is het lichaam van de man geen seksmachine, noch dat van de vrouw slechts een object van verlangen. In plaats daarvan zijn beide geïntegreerd in een landschap van het lichaam waarin de grenzen tussen de seksen oplossen.

Naar een tekst van audiogids: «PIPILOTTI RIST - YOUR SALIVA IS MY DIVING SUIT IN THE OCEAN OF PAIN», Kunsthaus Zürich, 26 februari 2016 tot 8 mei 2016. Authors: Mirjam Varadinis (MV), Anne Söll (ÄS), Katharina Ammann (KA), Eveline Schüep (ES) und Andrea Fischer-Schulthess

Link naar de film *Pickelporno/Pimple Porno* uit 1992:
<https://www.youtube.com/watch?v=g01sm6fxsds>



Afb. 56: Pipilotti Rist, Still uit: *Pickelporno/Pimple Porno*, video, 1992

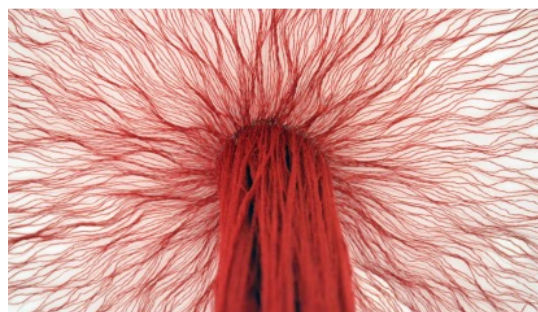
OPDRACHT 56: Alternatieve porno

- Wat denk je van de geluiden/muziek bij de beelden?
- Wat is je mening over de combinatie van beelden van lichamen en natuur bij Pipilotti Rist?
- Zou er een alternatief moeten zijn voor de porno die vandaag te vinden is op internet? Waarom?
- In welke zin is Pipilotti Rist een kunstenaar uit de hippiegeneratie?

Laure Forêt

De rode draad

Laure Forêt: zie p. 20



Afb. 57: Laure Forêt, *Placenta*, 2016



OPDRACHT 57: De levensader

a. Vind je dat het kunstwerken op afb. 57 de placenta goed weergeeft? Vergelijk met de foto van een placenta hiernaast.

b. Op welke manier is dit kunstwerk poëtischer dan een foto van de placenta?

De placenta is in textiel weergegeven als een levensader met oneindige vertakkingen. Je ziet haar niet als realistisch deel van het menselijk lichaam, maar meer in de filosofische zin in dit kunstwerk. Het kunstwerk zet aan het denken.



Afb. 58: Noortje Brouwer, Haptopia, installatie, 2017

Noortje de Brouwer

De Brouwer is op zoek naar 'echte' ervaringen getriggerd door 'aanraakbare', fysieke objecten. Objecten die zorgen voor een moment van ontspanning in ons hectische leven van alledag.

Haar werk is een daad van rebellie tegen steriele omgevingen waar tactiliteit verboden is, zoals universiteiten, ziekenhuizen en kantoren met hun vlakke muren en lege gangen.

De Brouwer maakt objecten die deze ruimtes infiltreren. Objecten die uitnodigen om de tastzin te (her)ontdekken. Alleen door interactie met het object zal het zijn kenmerken onthullen.

Naar een tekst van Noortje de Brouwer

OPDRACHT 58: Haptopia

Op welke manier maakt de installatie 'Haptopia' een steriele, witte omgeving als een universiteit, ziekenhuis of kantoor speelser en meer tactiel (aanraakbaar)?

De textiele vormen van Noortje de Brouwer zijn vreemd in de context van die gebouwen qua kleur en textuur. Ze nodigen uit tot aanraken.

DOE-OPDRACHT 59: Aanraken mag!

Je mag dit kunstwerk aanraken. Nestel je in dit kunstwerk en knuffel met het textiel.

Hoe zou het zijn als we elkaar beoordeelden enkel op de tastzin i.p.v. alleen het uiterlijk? Denk aan programma's waar mensen blind daten (in het donker).

De Beeldenmakers

In 'Mixed Bodies' heb je de drang om mensen om te vormen tot een standaardbeeld of 'middle of the road'-mens.

Het is een interactief 3D-kunstwerk dat de inwisselbaarheid van het geslacht, leeftijd en etnische kenmerken eerder als een toevalligheid benadert.

Wat overblijft na deze lichtsbeslissing is de persoon.

Naar een tekst van De Beeldenmakers (wisselend kunstenaarscollectief)



Afb. 59: De Beeldenmakers, Mixed Bodies, installatie, 2021

OPDRACHT 60: Lichamen

Vergelijk de kunst van Elke Desutter met deze 'Mixed Bodies' van de Beeldenmakers. Wat zijn de overeenkomsten?

Ze maken beide gebruik van foto's van het menselijk lichaam en de collage techniek. Je mag aan beide hun kunstwerken aankomen. Ze tonen het lichaam op een niet-seksuele manier.

DOE-OPDRACHT 61: Mixed Bodies

De lichaamsdelen in dit kunstwerk kunnen draaien. Stel je eigen lichaam samen. Je kunt nooit één lichaam compleet krijgen. Ga ernaast staan en maak een foto. Post deze op Facebook/Instagram. Gebruik de #Passie/Obsessie.

Kenneth De Moor

Sperwer (Lokeren) biedt zorg aan volwassenen met een beperking in Lokeren. Ze bieden ondersteuning op vlak van werken, wonen en/of vrije tijd.

Kenneth de Moor (°1981) werkt al een tiental jaar in het klei-atelier van De Sperwer te Lokeren.

De laatste jaren maakt hij eindeloze zuilen van mensen, elftallen, medewerkers, familie en soms dieren. Hij heeft 2 jaar aan deze 'Zuil van Vrienden' gewerkt. Iedere week op dinsdag groeide de zuil beetje bij beetje. Laagje per laagje. Hij vindt het jammer dat de oven een beperking heeft van 1 meter. Het openstapelen van de zuilen is zijn oplossing om onbeperkt hoger te gaan.

Naar een tekst van Atelier De Sperwer te Lokeren



Afb. 60: Kenneth De Moor, Zuil van de vrienden, keramiek, 2020 installatie, 2021

OPDRACHT 62: Torens

a. Welke soort torens ken je?

Eiffeltoren, watertoren, kerktoren, vuurtoren, minaret, Japanse pagode, toren van Babel, etc.

b. Welke functies hebben torens?

Strategische voordelen (omdat ze hoger gelegen zijn, bv. bij kastelen), potentiële energie (opslag van water bv. watertoren), communicatiemiddel (o.a. vuurtorens, minaretten, klokkentorens), transport (ondersteuning van bruggen door torens), als symbool (de toren van Babel, kerktoren), enz.

c. Waarom was het World Trade Center (de Twin Towers) dat op 9/11 is neergehaald een symbool voor de economische macht van de VS?

Ze vormden het financiële hart van New York en waren een symbool voor het succesvolle kapitalisme en de VS.

DOE-OPDRACHT 63: Maak je eigen toren

Maak een toren van papier marché/ met klei/ met wc-rollen en beschilderd karton/enz. Zet er mensen/dieren/fantasiewezens/familie/vrienden/elftallen/ ... op.

DOE-OPDRACHT 64: Totempaal

Een totempaal is een houten standbeeld, zoals dat door sommige indianenstammen van de Amerikaanse Noordwestkust werd gemaakt. Een totempaal kan gezien worden als heiligdom.

Maak je eigen totempaal in het klein. Kies je eigen materiaal.

Of maak je eigen digitale totempaal, waarbij je beelden van internet/social media op elkaar plaatst.



Afb. 61: Totempalen

Elke Desutter

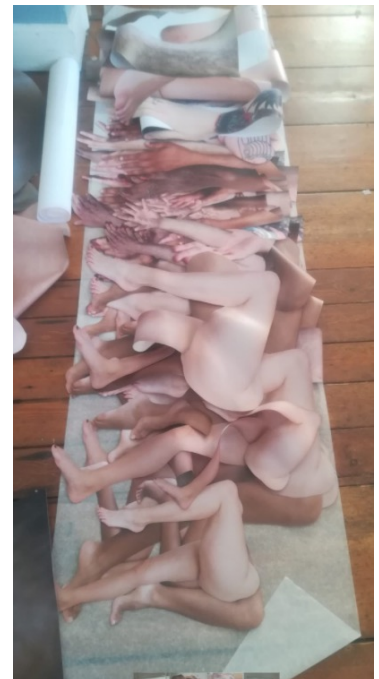
Elke Desutter gaat het lichaam letterlijk objectiveren en deseksualiseren. Het lichaam wordt gezien los van het individu, het seksuele, gender en etniciteit. Het wordt één geheel. Één 'Body' of 'Bodies'. We bestaan allemaal uit vlees en bloed en uiteindelijk bezitten we allemaal imperfecties.

Via installaties, video-collages en collages krijgt Desutter controle op het lichaam dat we kennen en schept ze een nieuw beeld met bestaande vormen. Wanneer we vormen zien die niet duidelijk zijn afgebakend, herkennen we patronen en kunnen we bepaalde beelden ontwarren die eigenlijk niet gegeven zijn.

We verkennen bewust en onbewust visuele stimuli door verbindingen te leggen bovenop of naast het beeld tot we ook effectief iets herkennen. We proberen het beeld te snappen en gaan ook andere beelden zien naar gelang onze verwachtingen. Als we verwachten een beeld van een vrouw te zien, door de vormen en huidtinten die we zien, gaan we ook zoeken naar een vrouw. Door deze herkenning leggen we stukken van onszelf in het beeld.

Desutter speelt met dit fenomeen via een herhaalde bevreemding, ont koppeling en heruitvinden van het lichaam. Er wordt een suggestie gedaan naar verbanden door montages te maken die inspelen op de verwachtingen die we hebben over wat we te zien krijgen. Het visueel misleid worden door een beeld wordt ook wel Pareidolia genoemd. Het is een oerinstinct dat ons snel beelden laat vastleggen en herkenning gaat zoeken om vriend of vijand te kunnen onderscheiden.

Naar een tekst van Elke Desutter



Afb. 62: Elke Desutter, Tittelated ham, 2021

<https://www.vice.com/nl/article/m7aj4n/lichaamsdeel-censuur-sociale-media>

De 33-jarige Belgische kunstenaar Elke Desutter, die zich vooral bezighoudt met video- en installatiekunst, organiseerde een open call om lichaamsdelen te doneren. Geen echte, maar gefotografeerde lichaamsdelen. Sommige mensen 'doneerden' een arm, anderen gaven lichaamsdelen die ze normaal niet zo snel zouden tonen - de donaties waren toch anoniem.

Het interessante is dat ik nooit in de hand heb hoe mijn werk eruit zal zien. Dat ligt in de handen van de mensen die doneren. Zij kiezen welk lichaamsdeel ze aan me geven, en daarmee werk ik verder.

"Als je een naakt lichaam ziet wordt dat vaak als iets seksueels gezien. Ik wil het lichaam juist niet seksualiseren, maar echt als object zien."

Waarom werk je zonder gezichten?

Zodra je een gezicht ziet, focus je je daar meteen op en probeer je te bedenken wat voor persoon dat is en hoe diegene zich voelt. Als je enkel lichaamsdelen gebruikt is het beeld veel meer open voor interpretatie. Dan verdwijnt ook de tunnelvisie richting de mens achter het lichaamsdeel.

Ik werk graag met zogenaamde imperfecties. Dat vind ik het mooiste aan het lichaam, dat het altijd anders is. Al die verschillende huidstructuren, littekens, je lichaam heeft de tijd doorstaan. Je lichaam is een soort kaart van wat je allemaal hebt meegemaakt.

Is Vlaanderen preuts?

Ik vind dat het steeds preutser wordt. Vooral op tentoonstellingen merk ik dat mannen het nogal confronterend vinden om penissen te zien. Er mag heel veel in België, totdat iemand een klacht indient. Dan hoor je opeens: "Eigenlijk mag het niet door de zedenschennis." De wet wordt aangepast op de aanklacht. Dat vind ik heel jammer.

Ook op social media is het heel moeilijk om afwegingen te maken. Op Facebook en Instagram word ik nauw in de gaten gehouden - nog een post die net wel of net niet door de beugel kan en al mijn werk wordt weer gecensureerd. Maar ik zie het als een soort spel, dat ik de onnodige censuur probeer te omzeilen.

OPDRACHT 65: Stuur je lichaamsdeel op

- Wat vind je ervan dat de kunst van Elke Desutter opgebouwd is uit foto's van lichaamsdelen van mensen die die opsturen?
- Zou je zelf een foto van een lichaamsdeel doneren?
- Op welke manier is jouw lichaam een soort kaart van wat je allemaal hebt meegemaakt? Kun je voorbeelden noemen?
- Vind jij dat we terug preutser worden of mag er juist meer? Hoe zit dat op Facebook en Instagram?

Er mag weer minder, we kijken allemaal mee via Facebook en Instagram. Als er iets naakts wordt getoond komt er meteen commentaar.

DOE-OPDRACHT 66: Neem je eigen vleesje! Knippen en plakken

De lichaamsdelen in de frigo zijn koud (zoals vlees bij de slager). Je mag zelf uit de frigo lichaamsdelen pakken en deze op de balkjes plakken. Zo creëer je je eigen samengestelde lichaam! Maak een foto en post deze op Facebook/Instagram. Gebruik de #Passie/Obsessie.

STEM:

VERDOKEN VERLANGEN

Geïnspireerd door twee werken van Félicien Rops (In de grenadier, ca. 1875 en L'Idole, 1882) gaat een groep jonge kunstenaars op onderzoek naar verdoken passies in de huidige tijdsgeest.

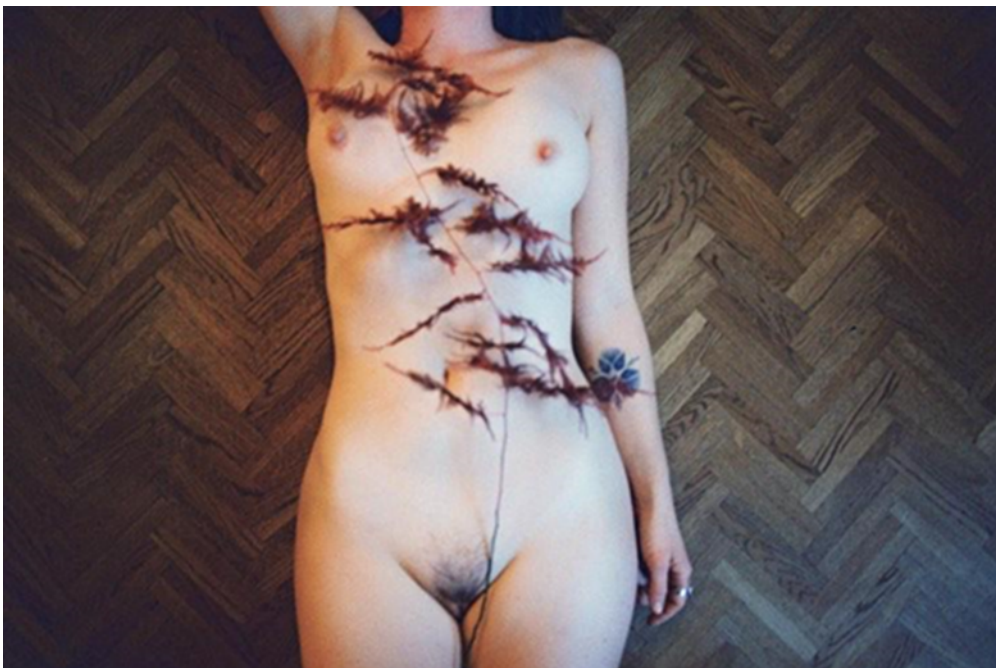
Waar ten tijde van Rops het Victoriaanse wereldbeeld en de kerkelijke dogma's zorgden voor seksuele onderdrukking en excessen achter de schermen, gaan ze op zoek naar de visie op verlangen en seksualiteit in onze samenleving vandaag.

Is de seksuele revolutie mislukt? Of is het door de opkomst van sociale media, waar alles open en bloot te kijk staat, dat we ons meer en meer bewust worden van onze privacy en de vraag stellen: "Wat houden we voor anderen verborgen en wat mag gezien worden?"

De jonge kunstenaars breken in het museum binnen, gaan in dialoog met het werk van Félicien Rops en leggen het verdoken verlangen bloot.

6 jonge kunstenaars gaan op zoek naar de dubbele moraal wat betreft seksualiteit en schoonheidsideaal in onze samenleving:

Louize Oosterlinck (curator/Exp-Art) | Annelies Van Damme | Vincent Van Driessche
Dafné Koklenberg | Gert-Jan Van Goethem | Ellen De Vos



Beeld door Dafné Koklenberg

Félicien Rops

Félicien Rops was een negentiende-eeuws Belgisch graficus, schilder en karikaturist. Zijn werk is veelal satanisch en pornografisch getint. De vrouwenfiguren, die de verleiding en het kwaad personifiëren, zijn doorgaans gemodelleerd naar de Vlaamse meisjes waar Rops zo verzot op was.

Rops leefde in een tijd waarin de kerkelijke overtuigingen en dogma's door het opkomende rationalisme flink onder vuur lagen. Op jonge leeftijd bezocht Rops een jezuïetenschool. Hij maakte al vroeg satirische prenten waarin hij de (in zijn ogen) hypocrisie van de Kerk aan de kaak stelde. De Kerk en de bourgeoisie probeerde alle lusten en passies aan banden te leggen.

Seksualiteit was een taboe, terwijl er schijnheilig en veelvuldig onder de radar naar de prostituees werd gegaan door de clerus en rijke bourgeoisie, nét diegenen die beweerden 'koosjer' te leven. De geslachtsziekte syfilis was dé ziekte bij uitstek, waar je toen nog aan stierf bij gebrek aan een antibioticum. De 'onkuisen' vrouwen werden hiervan als oorzaak aangeduid.

In werkelijkheid probeerde men zich te verschuilen achter de katholieke moraal, om zo rebellerende politieke stemmen, vrouwen met een mening of seksuele voorkeur de mond te snoeren, uit vrees hun macht te verliezen en uit angst voor enige 'wanorde' in de maatschappij.

Rops koesterde zijn onbekendheid en wilde niet beroemd zijn bij de massa van zogenaamd nette en eerlijke mensen, waar hij op neerkeek en van walgde.

Tekst door Annelies Van Wetteren

OPDRACHT 67: Peepshow!

Bekijk de kunstwerken van Rops.

a. Op welke manier hadden de clerus (de kerk) & de bourgeoisie (mensen van de middenklasse die hun macht of status ontlenen aan hun vermogen, opleiding en werk) een dubbele moraal?

De Kerk en de bourgeoisie probeerde alle lusten en passies aan banden te leggen.

Seksualiteit was een taboe, terwijl er schijnheilig en veelvuldig onder de radar naar de prostituees werd gegaan door de clerus en rijke bourgeoisie, nét diegenen die beweerden 'koosjer' te leven.

b. Op welke manier waren de vrouwen die Rops afbeeldde een afbeelding van wat er aan de rand van de maatschappij gebeurde door schijnheilige bourgeoisie en clerus?

Ze tonen de prostituées waarop de bourgeoisie en de clerus hun lusten uitoefenden.



Afb. 63: Félicien Rops, *L'Idole*, 1882, heliogravure, Museum De Reede Antwerpen

> hangt in 1ste ruimte (inkom SteM, bij kunstwerken 'Verdoken Verlangen')



Afb. 64: Félicien Rops, *In de grenadier*, houtskooltekening, ca. 1875, collectie SteM

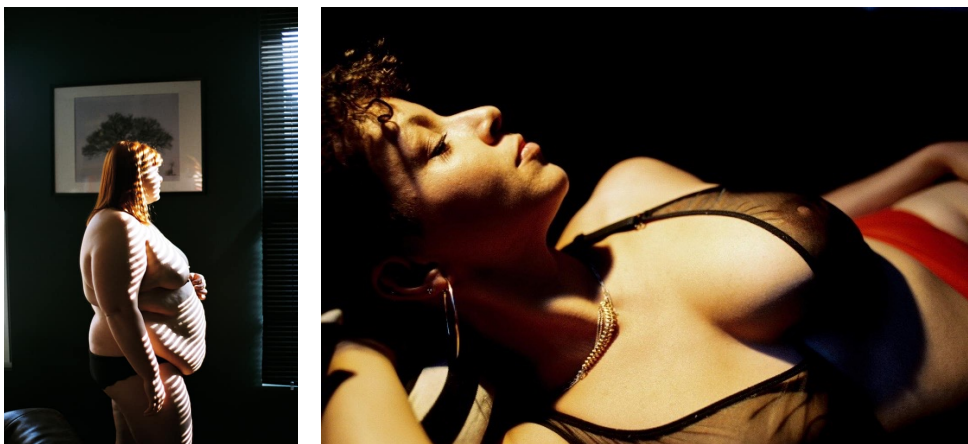
> (hangt bij 'Peepshow', zaal SteM bij deel over haartooi 'Santé/Beauté')

Dafné Koklenberg

Voltrekt er zich een nieuwe seksuele revolutie? In een wereld waar vooral social media lijkt te bepalen wat wel en niet mag getoond worden komt er steeds meer protest. Is straks het museum nog het enige medium waar men ongefilterd en ver weg van algoritmes een tepel of een stukje schaamhaar te zien krijgt?

Onder het motto #freethenipple en #bodypositivity gaan gebruikers van Facebook en Instagram de strijd aan. Weg van de nieuwe preutsheid, weg van het geïdealiseerde lichaamsbeeld dat sinds lang door de media wordt opgelegd.

Met mijn werk wil ik een ode brengen aan de diversiteit van onze lichamen en ons individuele beslissingsrecht van wat we willen tonen. Dat we ons geen voyeur meer hoeven te voelen als onze blik kruist met een halfnaakte strandgangster, een borstvoedende vrouw of een uitstekend flapje maandverband.



Afb. 65: Dafné Koklenberg

Gert-Jan Van Goethem



Afb. 66: Gert-Jan Van Goethem

'De kunstenaar is geen zondagskind in het leven. Hij heeft een zware taak te volbrengen die vaak zijn kruis wordt. Hij moet weten dat elk van zijn daden, gevoelens, gedachten het fijne onaantastbare maar stevige materiaal vormt waaruit zijn werk ontstaat en dat hij daarom niet vrij is in het leven, maar enkel in de kunst.'

- Kandinsky

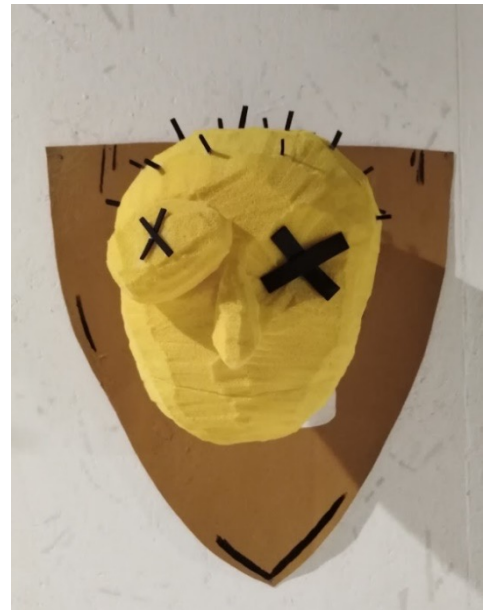
Vincent Van Driessche

'Collecting the lost lovers that never were'

Iedereen heeft dat ene sprookje, dat ene verhaal van hoe het allemaal lukte. De eerste lach, de eerste kus, de eerste keer dampende seks. De verhalen die leiden tot 40 jaar huwelijk, een nest kinderen en een hoop kosten aan school, eten en hobby's.

Maar wat met de verhalen, waar het niet lukte. Twee keer daten en gedaan. De relatie van twee jaar, die gewoon was, waar we uit elkaar gingen als vrienden. De collectie van mensen die passeren en ons emotioneel leerden opgroeien. Die mensen, die ons een beeld gaven van wat we echt willen in een relatie. Zij die ons hielpen dat beeld aan te scherpen. Zij die een stukje de leegte in ons hart hadden moeten vullen, maar daar niet in slaagden.

Waarom steken we die collectie weg? 'Collecting the lost lovers that never were' toont hen met al hun passionele liefde en genot.



Afb. 67: Vincent Van Driessche

Tekenwerken De Vos



Afb. 68: Ellen De Vos

Mijn verdoken verlangen start bij het obsessief tekenen van mijn kamerplanten.

Inperken, verpotten, stekken en de kans geven om te groeien. Om hen daarna op een voyeuristische manier te portretteren, zij geven aan of mijn leven in balans is, een barometer.

Mijn grootste verlangen is dat er weer een balans komt tussen natuur en mens, tussen manie en depressie, tussen wit en zwart. Een mengvorm.

Deze mengvorm probeer ik zelf te bekomen door complementaire kleuren naast elkaar te plaatsen. Knal, in your face, want zo ben ik als ik me goed voel, en zo zijn mijn planten. Opengebloeid tot sierlijke samenkomsten van water, aarde en licht.

Mijn fascinatie voor planten begon in 2016. Ik deed mijn master aan St-Lucas Gent. In die periode was ik helemaal de weg kwijt. Mentaal, maar ook creatief. Er was 1 plek die me toen redde: de natuur. Ik woonde in Gent en daar was mijn toevluchtsoord de Serre 'Victoria', de botanische tuin van Gent.

Helaas heeft zo'n kas sluitingstijden en zo ben ik mijn eigen plantentuin gaan aanleggen, thuis en in mijn atelier. Ik zie mijn werk als een veilige plek, zowel voor mij als voor de toeschouwer. Een plek waar de innerlijke rust kan terugkeren in deze chaotische wereld waarin we leven. Een omgeving om bij weg te dromen, dat is het doel van mijn planten tekeningen en schilderijen.

Annelies Van Damme



Afb. 69: Annelies Van Damme

Ik ben gestopt met ademen toen ik begon te schilderen, omdat het meer voelt als ademen dan ademen zelf. Overgoten door verf besta ik in mijn meest ruwe vorm. Schilderen is mijn schreeuw. Het is mijn roepen. Roepen en ademen zijn zusjes. Jij kan niet roepen zonder te ademen, maar ik kan niet ademen zonder te roepen. Als schilderen ademen is dan ben ik de schreeuw.

Ik ben op zoek naar de hoogste frequentie, zoals die van een hondenfluitje, want dat is minder verstorend dan menselijk geroep. Te lang en te luid doorkrijzen doet na een tijd pijn aan de keel. Soms voel ik mijn stembanden niet meer. Enkel een intense vlam in mijn strot, en als ik dan probeer te schreeuwen, spuw ik vuur. Rood vuur, blauw vuur en soms giftig groen.

Je stelt ademen niet in vraag. Je ademt of je sterft, dus adem je maar. Maar schilderen is orgastisch. Wanneer je klaar bent dan. Het proces is een langdradig pompen en wrijven.

Soms doet het pijn, maar die pijn wordt beloond. Tot het niet beloond wordt en je steeds harder gaat pompen en wrijven, tot bloedens toe.

Wist je dat bloed pas rood wordt wanneer het in aanraking komt met zuurstof? Daarom zien onze aders blauw. Het steekt.

Het overbewustzijn van jezelf en er toch nooit van kunnen ontsnappen. Dan blijf ik maar schilderen. Echt verdoken is mijn verlangen nooit geweest, maar misschien verschuil ik mezelf wel achter mijn verlangen.

Louize Oosterlinck

Wat als we bekeken worden op onze meest kwetsbare momenten, de momenten die we het meest verborgen willen houden voor het oog van een ander? Wat als die momenten aan het licht komen? Wat als we om deze redenen onze diepste verlangens onderdrukken en verdoken houden? Durven we onszelf dan nog kwetsbaar op te stellen?

Wat doet dit met ons kloppend hart, zo makkelijk te breken, onmogelijk te repareren. Ik heb ondervonden dat mijn artistiek werk me voortdurend uitdaagt om met mijn kwetsbaarheid om te gaan. Uit deze kwetsbare momenten en ervaringen groeide een vurige liefde voor de kleur blauw. Waarom precies blauw? Daar weet tot nu toe geen antwoord op. Het was alsof ik betoverd werd door een spreuk, sindsdien heeft het mijn leven overgenomen. Blauw vertelt een verhaal van twee kanten, blauw kan isolerend, verstikkend en melancholisch zijn, maar tegelijkertijd zo bevrijdend en gelukkig zijn. Twee tegenpolen, hoog en laag, de lucht en de zee. Hoewel water ons kan doen verdrinken en het leven kan ontnemen, is het zo levensnoodzakelijk.

Niet elke blauwe tint heeft dezelfde kracht. Er is bij mij geen plaats voor turquoise en azuurblauwe tinten. Het zijn de pure diepblauwe tinten die mijn adem beroven, die mij zo hard raken dat ze mijn hart eruit scheuren.



Afb. 70: Louize Oosterlinck

Kama & Herr Seele

The 3 likes werd in 2019 geschilderd door Herr Seele, naar de Drie Gratiën van Rubens. De titel en de smartphones zijn naar een idee van Kamagurka.

In de Griekse mythologie verbeelden zij de personificaties van de vruchtbaarheid, schoonheid en creativiteit. Op een ludieke en scherpe manier vertolken Kama en Herr Seele deze thematiek naar hedendaagse normen, waarbij de selfie en smartphone bij vele mensen een centrale positie inneemt. Op sociale media kan men zichzelf volledig tonen maar ook bewerken en censureren.

Naar een tekst van Herr Seele



Afb. 71: Kama & Herr Seele, The 3 likes, olieverf op doek, 2019

DOE-OPDRACHT 68: Goedemorgen Schoonheid!

Maak met je gsm een foto van hoe jij schoonheid verbeeldt.

Je mag attributen (voorwerpen) gebruiken. Zet deze op Facebook met de #Passie/Obsessie

OPDRACHT 69: Schoonheid in beeld

a. Wie vind jij een toonbeeld van schoonheid? Dat mag Cara Delevingne, een plus size model, je opa, je buurmeisje, je broer, ... zijn. Waarom?

b. Hoe komt het dat het beeld steeds belangrijker is geworden in onze samenleving?

Dit komt door onze visuele cultuur waarin tv-, computer-, l-pad-, gsm-schermen steeds belangrijker worden. We leven in een beeldcultuur. Op social media komen steeds foto's voorbij.

c. Wat is de invloed van steeds mooie, slanke mensen zien op internet op hoe we ons voelen?

We voelen ons lelijk, imperfect. Er komen ziekten zoals anorexia op.



Afb. 72: Leo Trienpont, *Liefde in tijden van Alopecia*, foto's op dibond, 2021

Leo Trienpont

Trienpont maakt een indringend portret over een jonge vrouw die na een obsessieve stalking door haar vorige relatie al haar lichaamshaar verliest (de aandoening Alopecia). Ze stelt haar vrouwelijkheid in vraag.

Leo Trienpont wil het tegendeel bewijzen. Hij maakt een portret en is getuige van haar nieuwe liefde en de bijzondere relatie met 'haar'.

De foto's worden bewust tentoongesteld in de 'Collectie Lichaamsverzorging' van het SteM.

Naar een tekst van Leo Trienpont

OPDRACHT 70: Een schoonheidsideaal voor iedereen?

a. Waarom is er zoveel te doen over het vrouwelijke schoonheidsideaal?

De vrouw wordt al sinds eeuwen weergegeven door op schilderijen, vaak door mannen. Vrouwen zien ideaalbeelden op social media, tv, tijdschriften enz. waar ze niet aan kunnen voldoen.

b. Hebben mannen ook moeite met het mannelijk schoonheidsideaal?

Ja, er zijn bv. ook jongens en mannen die graag een sixpack willen en daarvoor uren in de sportschool staan. En er zijn ook mannen die anorexia krijgen.

c. Waarom wordt lang haar als iets seksueels gezien in veel culturen? Waarom dragen sommige moslimvrouwen een hoofddoek?

Het wordt gezien als heel vrouwelijk. Iets wat de man niet heeft. Moslimvrouwen dragen een hoofddoek om hun haar te bedekken. Zo worden ze niet lastiggevalen door andere mannen. Alleen hun familieleden en echtgenoten mogen hun haar zien. Overigens komt de hoofddoek ook voor in andere godsdiensten, zoals vroeger in het christendom en ook in het jodendom (daar dragen orthodoxe vrouwen vaak een pruik).

OPDRACHTEN BIJ EXPO 'VERDOKEN VERLANGEN'

OPDRACHT 71: Félicien Rops

Op welke manier hebben de werken van Félicien Rops te maken met de kunstwerken van 'Verdoken Verlangen'? Kies 2 kunstwerken van de jonge kunstenaars uit en vertel in 3 minuten het verband met de kunst van Rops.

De kunstwerken gaan allemaal over een dubbele moraal. In de tijd van Rops: de moraal van de kerk en de burgerij die preekten hoe de gewone mens moest leven (de seksuele onderdrukking in de Victoriaanse tijd), terwijl ze zelf wel prostituees bezochten. In onze tijd: de Seksuele Revolutie in de jaren '60 zorgde voor meer seksuele vrijheid en minder taboes. Maar dit wordt tegengewerkt door de nieuwe taboes (o.a. body shaming) op de (social) media. Door de social media worden we ons bewuster van onze privacy en delen we juist minder en worden we preutser. Onze vrijheid wordt terug ingeperkt, lijkt het.

OPDRACHT 72:

"Wat houden we voor anderen verborgen en wat mag gezien worden?"

- Wat houd jij liever verborgen op social media voor anderen?
- Wat van jouw lichaam/leven/ identiteit mag gezien worden op social media?

Billie Eilish

In oktober 2020 werd Grammy winnares Billie Eilish gefotografeerd op een zeldzaam moment: in het openbaar. Op de foto droeg ze in plaats van de baggy kleding die we gewend zijn van de 19-jarige Eilish, een vestje en een tanktop. Dat resulteerde in ontstellende body shaming en een daaruit voortvloeiende discussie over haar lichaam en body positivity.

Terugkijkend op het paparazzimoment reposte Eilish destijds een video waarin gezegd werd: 'Jullie moeten allemaal echte lichamen gaan normaliseren, oké? Een buikje is normaal. Borsten zakken, vooral na het geven van borstvoeding. Instagram is niet echt.' Billie heeft in het verleden gestruggeld met onzekerheden over haar lichaam, geestelijke gezondheidsproblemen en eetstoornissen. In plaats van body positivity (waarbij je van je lichaam houdt en het viert) houdt body neutrality in dat je niet persé positief hoeft te staan ten opzichte van je lichaam. Het mag maar het hoeft niet. Je ziet je lijf eerder als een tempel dat je veel meer biedt dan beoordeeld te worden dan uitsluitend op schoonheid.



bron: samengevat uit:

<https://www.lofficiel.be/nl/culture/body-neutrality-is-de-nieuwe-body-positivity-maar-wat-is-het-juist>

Bekijk <https://www.instagram.com/pizzahorror/?hl=nl> , de instagrampagina van **Marijne Van Boeckel**

En:

<https://www.thegoalgetter.be/life-work/goalgetters/meet-the-goal-getter-team-marijne-van-boeckel/>

OPDRACHT 73: Billie Eilish & Body positivity

a. Wat is body positivity?

Je houdt van je lichaam en je viert het op o.a. social media.

b. Wat is body neutrality?

In plaats van body positivity (waarbij je van je lichaam houdt en het viert) houdt body neutrality in dat je niet per se positief hoeft te staan ten opzichte van je lichaam. Het mag maar het hoeft niet. Je ziet je lijf eerder als een tempel dat je veel meer biedt dan beoordeeld te worden dan uitsluitend op schoonheid.

c. Vind je dat Billie Eilish een rolmodel is?

d. Hoe sta jij tegenover je eigen lichaam? Positief, negatief, neutraal? Waarom?

OPDRACHT 74: Het schoonheidsideaal

a. Hoe komt het dat een model van 1 meter 80 en maatje 34 de norm is geworden?

O.a. door de mode-industrie en de media. En door onze beeldcultuur.

b. Is het schoonheidsideaal in andere culturen en andere periodes in de geschiedenis anders (geweest)? Maak een collage met foto's (voorbeelden) hiervan.

Ja zie het filmpje en de foto's (van het schoonheidsideaal in verschillende culturen, maar ook in andere tijden (Rubens- 3 gratiën)) hieronder.

Filmpje over schoonheidsideaal voor vrouwen door de eeuwen heen:

<https://www.youtube.com/watch?v=Xrp0zJZu0a4&t=127s>



DOE-OPDRACHT 75: Tik tok & schoonheid

Maak een tiktokfilmpje over hoe jongeren zich tegenwoordig mooi maken. Welke hulpmiddelen gebruiken ze daarbij? Post deze op TikTok/Facebook/Instagram. Gebruik de #Passie/Obsessie.

DOE-OPDRACHT 76: Tik tok & de dubbele moraal

Maak een tiktokfilmpje over de manier waarop er een dubbele moraal is tegenwoordig ten opzichte van seksualiteit. Dus verbeeld de nieuwe preutsheid versus de vrije seksuele moraal. Het mag humoristisch zijn! Post deze op TikTok/Facebook/Instagram. Gebruik de #Passie/Obsessie.



OPDRACHT 77: Een nieuwe preutsheid?

Paul Verhaeghe (Klinisch psycholoog en hoogleraar psychoanalyse):

“Vroeger was het lichaam taboe, vandaag is het nooit goed genoeg. We zijn nooit knap, strak of sexy genoeg. En dus hebben jongeren ook weer moeite om zich te tonen, net zoals de generaties voor hen. Het is simpelweg een nieuwe vormgeving van het oude denken.”

Bron: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/11/15/paul-verhaeghe-over-intimiteit/>

a. Waarom hebben musea problemen om hun kunstwerken, met daarop afbeeldingen van naakt, te tonen op Facebook?

Ze worden geblokkeerd door Facebook die niet toestaat dat er naakt wordt getoond als seksueel expliciet materiaal. De diverse kanalen op social media hebben zo hun eigen regels wat betreft naaktheid tonen. Sommigen laten dit bv. wel toe voor artistieke redenen (musea) en voor seksuele voorlichting.

b. Wat hebben foto's op Facebook en Instagram te maken met het feit dat jongeren niet graag meer naakt douchen op de sportclub of na de les LO?

Ze hebben het idee dat ze niet kunnen voldoen aan de hoge uiterlijke normen en schamen zich.

OPDRACHTEN 78: Santé -beauté

In dit deel van het SteM vind je allerlei voorwerpen die te maken hebben met gezondheid, hygiëne en lichaamsverzorging.

- a. Kies er drie uit en beschrijf hoe ze gebruikt werden.
- b. Hebben de drie voorwerpen een hedendaagse variant?
- c. Moet wie mooi wil zijn, moet pijn lijden?
- d. Wat vind je ervan dat er tegenwoordig meisjes zijn tussen de 18 en 22 jaar die al plastische chirurgie of botox gebruiken?
- e. Wat is een barbier?

In de middeleeuwen was de **barbier** de dokter voor het gewone volk. Een barbier houdt zich bezig met het scheren, knippen en verzorgen van baarden en snorren. Tevens is hij vaak herenkapper (denk maar aan de hedendaagse 'barbier').

- f. Wat is een chirurgijn?

Een **chirurgijn** trok tanden en voerde aderlatingen uit. Aan dit laatste herinnert de rood-witte paal bij de ingang van de kapperswinkel. Zij is een representatie van de zwachtels die na het aderlaten werden uitgehangen om te drogen en in elkaar verstrengeld raakten.

DOE-OPDRACHT 79: Your inner beauty & beast

- a. Post een foto op Instagram waarop je jezelf heel mooi vindt. Gebruik de #Passie/Obsessie.
- b. Post een foto op Instagram waarop je jezelf heel lelijk vindt. Gebruik de #Passie/Obsessie. Waarom zou je dat wel of niet willen doen?

Tips voor de gids & leerkracht

Randactiviteiten expo Passie/Obsessie:

<https://www.ccsint-niklaas.be/podium/17832/cc-sint-niklaas-en-elke-desutter-passie-en-obsessie>

Zie onderaan: linken naar de boeiende randactiviteiten!!!

Websites:

Te gek! - lessenpakketten, gratis te downloaden op www.tegek.be

<https://www.tegek.be/campagnes/school-en-jongeren/scholenaanbod/take-off>

Filmpjes van het Klokhuis over **de hersenen en hersenscans**:

<https://www.hetklokhuis.nl/tv-uitzending/1172/hersenscan>

<https://www.hetklokhuis.nl/tv-uitzending/3171/hersenen>

<https://www.hetklokhuis.nl/tv-uitzending/2470/hersenen>

Interviews met **Paul Verhaeghe** (hoogleraar Klinische psychologie en psychoanalyse aan de Universiteit Gent):

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/12/12/paul-verhaeghe-over-normaliteit-en-andere-afwijkingen/>

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/11/15/paul-verhaeghe-over-intimiteit/>

<https://www.instagram.com/pizzahorror/?hl=nl> , de instagrapagina over TikTok, Instagram en mentale gezondheid & body positivity, van **Marijne Van Boeckel**

<https://www.thegoalgetter.be/life-work/goalgetters/meet-the-goal-getter-team-marijne-van-boeckel/>

<https://radio1.be/layla-el-dekmak-zoekt-songs-over-leven-met-je-lijf>

Boeken:

Paul Verhaeghe, **Identiteit**, 2012

Paul Verhaeghe, **Over normaliteit en andere afwijkingen**, 2020

Sofie De Moor en Sanne Thijs, **Dik oké**, 2020 (Een positief en herkenbaar verhaal over woorden die kwetsen. En over de kracht van goede vrienden en familie. Niemand hoeft zich over zijn lichaam te schamen)

Sabien Clement en Mieke Versyp, **Vel**, 2021

Lyle Rexer, **How to look at outsider art**, 2005

Verborgene werelden. Outsiderkunst in het Museum Dr. Guislain, 2007

Ken Ashwell, **De hersenen. Alles over het menselijk brein**, 2018

Bronnen

Brochure Passie & Obsessie

Informatieve teksten in dit document: Wikipedia

Websites van de deelnemende kunstenaars & dagcentrum Sint-Niklaas, Borgerstein Sint-Kathelijne-Waver & Sperwer Lokeren

<https://seeallthis.com/blog/goedkope-trucjes-kinetische-kunst-in-kunsthal-rotterdam/>

<https://www.wrmmagazine.nl/waarom-kiezen-zoveel-japanse-tieners-voor-extravagante-kledingstijlen/>

https://ladygaga.fandom.com/wiki/Nobuyoshi_Araki#Look_3

<https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/SK-A-4856>

Tekst en inhoud: Saskia de Kerf
Revisie en bewerking: CC Sint-Niklaas
Vormgeving: Jelle Meys